

РЕСПУБЛИКА
ТАТАРСТАН

ТАТАРСТАН
РЕСПУБЛИКАСЫ

ИСПОЛНИТЕЛЬНЫЙ
КОМИТЕТ САБИНСКОГО
МУНИЦИПАЛЬНОГО РАЙОНА

САБА МУНИЦИПАЛЬ
РАЙОНЫНЫҢ БАШКАРМА
КОМИТЕТЫ

ПОСТАНОВЛЕНИЕ

КАРАР

04.12.2020

№ 1684-п

“2021 - 2025 елларга Татарстан Республикасы
Саба муниципаль районы мәдәниятен үстерү”
муниципаль программасын раслау турында

Татарстан Республикасы Саба муниципаль районында мәдәниятне үстерү өлкәсендә дәүләт сәясәтен гамәлгә ашыру максатларында, Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Башкарма комитеты

КАРАР БИРӘ:

1. “2021-2025 елларга Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы мәдәниятен үстерү” муниципаль программасын (алга таба - Программа) расларга.
2. Әлеге карарны “Интернет” мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә Татарстан Республикасының хокукый мәгълүматлар турындагы <http://pravo.tatarstan.ru> рәсми порталында һәм Саба муниципаль районының <http://saby.tatarstan.ru> рәсми сайтында бастырып чыгарырга.
3. Әлеге карарның үтәлешен тикшереп торуны Саба муниципаль районы Башкарма комитетының мәдәният бүлеге начальнигы Р.Ф. Заһидуллинга йөкләргә.

Житәкче

М.Р. Ишһиязов

**“2021-2025 елларга Татарстан Республикасы
 Саба муниципаль районы мәдәниятен үстерү”
 муниципаль программасы**

Программа паспорты

Программаның исеме	“2021-2025 елларга Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы мәдәниятен үстерү” программасы (алга таба - Программа)
Программаны төп эшләүче	Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Башкарма комитетының мәдәният бүлегенә
Программаның максатлары	Саба муниципаль районында яшәүчеләрнең мәдәният өлкәсендә агымдагы ихтыяжларын канәгатьләндерү һәм яналарын булдыру, район халкы һәм кунаклары өчен мәдәният учреждениеләренәң жәлеп итүчәнлеген арттыру. Мәдәният учреждениеләре күрсәтә торган муниципаль хезмәтләрнең сыйфатын күтәрү. Гражданның, жәмгыять һәм дәүләт мәнфәгатьләрендә архив эше белән идарә итү
Программаның бурычлары	Алар тарафыннан социомәдәни функцияләргә гамәлгә ашыру өчен музейларны үстерү Гражданның аларның мәгълүматтан һәм белемнәрдән иреккә файдалануға конституцион хокукларын гамәлгә ашыруны тәмин итәрлек китапханә хезмәт күрсәтү системасын үстерү, аларның саклануын тәмин итү, китапханә фондларын яңарту. Мәдәни-ял хезмәт күрсәтүне үстерү, ял вакытын оештыру өчен шартлар тудыру, гражданның музей хезмәтләреннән кинрәк файдалануын тәмин итү. Документларны саклау, исәпкә алу, туплау һәм куллану өчен архив эшен үстерү.
Программаның төп юнәлешләре	-мәдәният учреждениеләренәң матди-техник базасын ныгыту; -хезмәткәрләргә һөнәри әзерләү, яңадан әзерләү һәм аларның квалификациясен күтәрү; - музей эшчәнлеген комплекслы мәгълүматлаштыру; - музейлар эшчәнлегенәң төп рәвешләрен камилләштерү; “Китапханәләр һәм китапханә эше турында” Татарстан Республикасы законының гамәлгә ашыру; “Татарстан Республикасы халыклары телләре турында” Татарстан Республикасы законының гамәлгә ашыру; -Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы халкының мәдәни тормышында китапның ролен һәм әһәмиятен күтәрү; -Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы китапханәләренәң агарту һәм мәгълүмат эшчәнлеген үстерү; - муниципаль мәдәният учреждениеләрендә тамашачылар санын арттыру; түләүле чараларда катнашучы халыкның чагыштырма авырлыгын арттыру; клуб формираниеләрендә катнашучы халыкның чагыштырма авырлыгын

	<p>арттыру;</p> <ul style="list-style-type: none"> - муниципаль мәдәният учреждениеләренә йөрү санын (процентларда) арттыру; - күрсәтелә торган хезмәтләрнең сыйфатыннан халыкның канәгатьлек дәрәжәсен күтәрү; - Архив фонды документларын һәм башка архив документларын саклауны, исәпкә алуны, туплауны һәм алардан файдалануны тәмин итү.
<p>Ярдәмче программалар исемлеге</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. “2021-2025 елларга Татарстан Республикасы Саба муниципаль районында музей эшен үстерү” 1 Ярдәмче программасы (1 нче кушымта); 2. “2021-2025 елларга Татарстан Республикасы Саба муниципаль районында китапханә эшен үстерү” 2 Ярдәмче программасы (2 нче кушымта); 3. “2021-2025 елларга Татарстан Республикасы Саба муниципаль районының мәдәни-ял итү эшчәнлеген үстерү” 3 Ярдәмче программасы (3 нче кушымта); 4. “2021-2025 елларга Татарстан Республикасы Саба муниципаль районының мәдәният өлкәсендә чаралар үткәрү” 4 Ярдәмче программасы (4 нче кушымта). 5. “2021-2025 елларга Татарстан Республикасы Саба муниципаль районында архив эшен үстерү” 5 Ярдәмче программасы (5 нче кушымта).
<p>Программаны гамәлгә ашыру срогы</p>	<p>2021-2025 еллар</p>
<p>Программаны финанслау күләмнәре</p>	<p>2021-2025 елларда Программаны Саба муниципаль районы бюджеты акчалары хисабына финанслауның гомуми күләме 535 262,565 мең сум тәшкил итәчәк, шул исәптән еллар буенча:</p> <p>2021 ел - 106 541,923 мең сум; 2022 ел - 106 900,523 мең сум; 2023 ел - 107 273,373 мең сум; 2024 ел - 107 273,373 мең сум; 2025 ел - 107 273,373 мең сум.</p> <p>Программаны финанслау күләмнәре фаразлану характерына ия һәм Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Советының чираттагы финанс елына (чираттагы финанс елына һәм план чорына) Саба муниципаль районы бюджеты турындагы карары нигезендә төгәлләштереләчәк.</p>
<p>Программаны гамәлгә ашыруның көтелә торган ахыргы нәтижеләре, аны гамәлгә ашыруның планлаштырылган нәтижеләлеге бәяләү</p>	<ul style="list-style-type: none"> - жәмгыятьнең әхлакый-эстетик һәм рухи үсеше дәрәжәсен күтәрү, дөвамчанлыкны саклап калу һәм Саба муниципаль районының мәдәни традицияләрен озак сроклы үстерү шартларын тәмин итү; - халыкка күрсәтелә торган мәгълүмати-мәгариф, мәдәни-агарту, интеллектуаль-ял итү хезмәтләре спектрнын киңәйтү, аларның сыйфатын күтәрү, күрсәтү уңайлылыгын, халык ихтыяжларына туры килү дәрәжәсен арттыру; - Саба районының киләчәк буыннары өчен жәмгыятьнең рухи көчләре чыганагы буларак мәдәни мирасны саклап калу; музей фондларын тулыландыру һәм яңа музей экспозицияләре булдыру юлы белән килүчеләрдә кызыксыну арттыру; - музейларның төп фонды предметлары санын арттыру; - музей әйберләрен актив күрсәтүдә жәлеп ителгәннәрнең чагыштырма авырлыгын арттыру; - хисап чорында ачылган үз фондыннан күргәзмәләр санының нисбәтен

	<p>арттыру;</p> <ul style="list-style-type: none"> -китапханэлэрнең мәгълүмат эшчәнлеген активлаштыру; - укучыларга хезмәт күрсәтү юнәлешләрен һәм рәвешләрен киңәйтү; модель китапханәләре төзү юлы белән халыкка мәгълүмати һәм китапханә хезмәте күрсәтүне яхшырту; - фондларның сыйфатлы характеристикаларын яхшырту һәм китапханәләрнең уңайлылык дәрәжәсен күтәрү; -төрле мәгълүмат чыганаclarында китапханәләр фондларын тулы кыйммәтле комплектлауны тәмин итү; -китапханә хезмәткәрләренең квалификациясен күтәрү һәм яңадан һөнәри әзерлек; - жыелма электрон каталогның күләмен арттыру; -мәдәният учреждениеләренең түләүле чараларында 2020 елда тамашачылар санын 196,8 мең кешедән 2025 елда 243,3 мең кешегә кадәр арттыру; -клуб формированиеләрендә катнашучы халыкның чагыштырма авырлыгын 2020 елда Саба районы халкының гомуми санының 26,0 процентыннан 2025 елда 30,0 процентка кадәр арттыру; -район мәдәният учреждениеләренең матди-техник базасын ныгыту; -мәдәният учреждениеләрен эксплуатацияләүнең куркынычсызлыгын тәмин итү; - күрсәтелә торган хезмәтләрнең сыйфатыннан халыкның канәгатьлек дәрәжәсен күтәрү; -архив документларын даими саклауны тәмин итә торган архив бүлегендәге биналарның норматив шартларга туры килү дәрәжәсен 88,9 процентка кадәр арттыру; - билгеләнгән сroкта архивлар тарафыннан башкарылган соратулар өлешен бер ел эчендә кeргән соратуларның гомуми күләмендә 98,3 процентка кадәр арттыру.
--	---

1. Программаны гамәлгә ашыру өлкәсенә характеристика, күрсәтелгән өлкәдә төп проблемаларны тасвирлау һәм аның үсеш фаразы

Саба муниципаль районы мәдәнияте өлкәсен үстерү төрле факторларны билгели - сәяси, икътисадый, демографик, социомәдәни, фәнни-техник факторлар. Шул ук вакытта тармак үзенең макро моxите белән тотрыклы кире элемтәләре белән аерылып тора, алар шәхес формалашуга, халыкның мәдәни дәрәжәсенә турыдан-туры йогынты ясый, бу, ахыр чиктә, мәдәният өлкәсенә карата мөнәсәбәткә йогынты ясый.

Хәзерге вакытта Саба муниципаль районында 3 муниципаль бюджет мәдәният учреждениесе үз эшчәнлеген алып бара. Саба муниципаль районы мәдәният учреждениеләре чөлтәре түбәндәге объектлардан гыйбарәт:

- Саба муниципаль районының “Саба үзәкләштерелгән авыл клуб системасы” (Район мәдәният йорты) муниципаль бюджет учреждениесе - 24 авыл мәдәният йорты, 31 авыл клубы, 3 күчмә клуб;

- Саба муниципаль районының “Саба үзәкләштерелгән китапханә системасы” муниципаль бюджет учреждениесе (Әбрар Кәримуллин исемендәге район китапханәсе) - А.Кәримуллин исемендәге район китапханәсе, Район балалар китапханәсе, 27 авыл китапханәсе;

- Саба муниципаль районының “Саба үзәкләштерелгән туган якны өйрәнү музей” муниципаль бюджет учреждениесе (Район туган якны өйрәнү музей) - Район туган якны өйрәнү музей, “Урман хужалыгы тарихы музей” филиалы, Сатыш авылы мәдрәсәсе музей.

“Саба УТЯМ” МБУ музейларының иң мөһим бурычларынан берсе - гражданнарның рухи мәдәниятен саклап калу һәм торгызу. Тарихи мирасның һәм һәйкәлләрнең сакланышын тәэмин итү, тупланган белемнәрне яңа буынга тапшыру - "Саба УТЯМ" МБУ музейлары эшенең өстенлекле юнәлешләре.

Район территориясендә урнашкан мәдәни мирас объектлары уникаль кыйммәتكә ия һәм мәдәни мирасның аерылгысыз өлеше булып тора.

Авыл китапханәсе күп кенә функцияләрне үти - агарту, ял итү, күңел ачу, мемориаль, тарих-туган якны өйрәнү, музейлар, халыкка социаль ярдәм күрсәтә. Үз мөмкинлекләреннән чыгып, авыл китапханәсе төрле категория гражданнарны мәгълүмат белән тәэмин итү функциясен башкара.

Халыкның 21680 (68%) китапханәләрдән файдаланучылар булган, аларга 454026 данә документлар бирелгән. Китап фонды 331957 данә документ тәшкил итә. Уртача уку - 21; уртача йөрү - 13; китап фондына мөрәжәгать итү - 1,3.

“Саба ҮКС” МБУ китапханә фондында китап һәм башка басмаларның 331957 нөсхәсе, шул исәптән магнит һәм электрон чыганаclarдагы документлар, татар телендә - 146770 нөсхә бар.

Район китапханәсе 2012 елдан “АБИС-РУСЛАН” программасы буенча эшли: ТР электрон библиографик мәгълүматларының жыелма каталогын төзүдә катнаша.

Авыл жирлегендә мәдәният өлкәсендә иң массакуләм, һәркем файдалана алырлык һәм кирәкле учреждениеләр булып мәдәни-ял итү тибындагы учреждениеләр (Мәдәният йортлары, авыл клублары һ.б.) калуын дәвам итә. Эшчәнлекләрен формалаштырып, алар клуб ялының традицион үзенчәлеген һәм төрләрен саклайлар: күмәк аралашу, эстетик тәрбия, һәвәскәр ижатны үстерү. Килүчеләрнең сорауларына таянып, мәдәни-ял итү тибындагы учреждениеләр клуб ялының өстенлекле махсулаштырылган формалары сыйфатында - милли мәдәниятләрне үстерүгә юнәлтелгән балалар, яшүсмерләр, яшьләр, гаилә ялы формаларын үстерәләр. Мәдәни-ял итү тибындагы учреждениеләр базасында үсеп килүче буынны әхлакый һәм патриотик тәрбияләүгә, гаилә һәм ижтимагый мөнәсәбәтләрне тотрыкландыруга һәм гармонизацияләүгә ярдәм итүче чаралар оештырыла.

Саба муниципаль районының “Саба ҮКС” МБУ (Район мәдәният йорты) методик кабинетының төп бурычы - авыл клублары учреждениеләренә һәм мәдәният хезмәткәрләренә мәгълүмати-методик, аналитик, консультатив һәм гамәли ярдәм күрсәтү. Бу бурычка шулай ук барлык учреждениеләрне методик рекомендацияләр, пособиеләр, сценарийлар белән тәэмин итү, мәдәни-ял итү эшчәнлегенә барлык юнәлешләре буенча һәрьяклап ярдәм күрсәтү керә.

Модернизацияләнгән клублар халыкны, бигрәк тә яшьләрне, үзенә жәлеп итәргә һәм шәхеснең рухи формалашуына зыян китерә торган начар телетапшырулардан аерырга һәм мәдәни мирасны саклауга ярдәм итәчәк, кешеләр арасындагы мөнәсәбәтләргә жылылык бирәчәк.

Авыл мәдәният йортларына һәм авыл клубларына без катлаулы шартларда яшәргә ярдәм итеп кенә калмыйча, горейф - гадәтләрнең байлыгын да саклап калырга, халыкны жәлеп итеп кенә калмыйча, жирле халык проблемаларын хәл итүгә дә ярдәм итә алырлык яңа инновацион формалар һәм эш технологияләре булдырырга ярдәм итәргә тиешбез.

Үзешчән сәнгать ижаты жанрлары арасында музыкаль, әдәби ижат һәм декоратив-гамәли сәнгать аеруча киң таралган. Үткәрелә торган мәдәни-ял итү чаралары, кызыксынулар буенча клублар, ижат коллективлары саны арта.

Мәдәният учреждениеләренә техник яктан жиһазландырылуы төп проблема булып тора: компьютер һәм оештыру техникасына, тавыш көчәйтү һәм яктылык аппаратурасына ихтыяж, музыка кораллары физик яктан һәм мораль яктан таушалган, сәхнә костюмнары тегү белән проблемалар бар. Мәдәният учреждениеләре урнашкан күпчелек биналар капитал ремонтка мохтаж.

Шулай ук мәдәният учреждениеләре хезмәткәрләренә кадрлар составында да проблема бар: белгечләрнең аз өлеше генә югары һәм урта махсус белемгә ия. Шуңа күрә киләсе 6 елга

мәдәниятне үстерү планнарына клуб учреждениеләре хезмәткәрләренең квалификациясен күтәрү һәм һөнәри яктан яңадан әзерләү, яшьләр арасында профориентация буенча актив эш алып баруны куябыз. Авырлыклары һәм проблемалары булуга карамастан, районның һөнәри культурасын үстерү күрсәткече булып конкурсларда катнашу, ижади коллективларны арттыру кала.

Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Башкарма комитетының архив бүлегендә 1929 елдан 2010 елга кадәр 13 меңнән артык эш саклана. Архивларда саклана торган документлар гаять зур социаль әһәмияткә ия, чөнки ул социаль-хокукый характердагы мәгълүматны үз эченә ала. Норматив саклау режимнарын үтәмәү нәтижәсендә архив документларын югалту республика гражданнын аларның хезмәт стажы, бүләкләү, тернәкләндерү һәм башкалар турында кирәкле мәгълүмат алу мөмкинлегеннән мәхрүм итәргә мөмкин. Архивларда документларны цифрлаштыру торган саен күбрәк тарала бара, бу документларны яңадан торгызу һәм мәгълүматны чын кешеләргә мөрәжәгать итмичә файдалануның яңа мөмкинлекләрен һәм киң перспективаларын бирә. Бу эшне активлаштыру өчен архивларга тиешле техника сатып алырга кирәк.

Программа район мәдәният учреждениеләренең матди-техник базасын яхшыртуга, заманча мәгълүмат технологияләрен һәм үзешчән ижатны үстерергә ярдәм итәчәк.

Гомумән алганда, Программа Саба муниципаль районы халкының тормыш сыйфатын яхшыртуга уңай үзгәрешләр кертәргә мөмкинлек бирәчәк. Мәдәният учреждениеләре программасында катнашу - халыкка кирәкле мәдәни проектларны тормышка ашыру, өстәмә акчалар жәлеп итү өчен реал мөмкинлек.

2. Программаны гамәлгә ашыруның төп максатлары һәм бурычлары, сроклары һәм этаплары

Саба муниципаль районында яшәүчеләрнең мәдәният өлкәсендә агымдагы ихтыяжларын канәгатьләндерү һәм яңаларын булдыру, район халкы һәм кунаклары өчен мәдәният учреждениеләренең жәлеп итүчәнлеген арттыру. Мәдәният учреждениеләре күрсәтә торган муниципаль хезмәтләрнең сыйфатын күтәрү.

-районның муниципаль мәдәният учреждениеләре хезмәтләреннән гражданның күбрәк файдалана алуын тәмин итү;

-авыл мәдәният учреждениеләре белән консультатив-методик эш алып баруның нәтижәлелеген арттыру;

-мәдәният учреждениеләре эшчәнлеген техник тәмин итү, ижади чараларны, фестивальләрен, конкурсларны тәмин итү һәм аларга хезмәт күрсәтү;

-мәдәният учреждениеләрендә һөнәри кадрлар әзерләү системасын камилләштерү;

-район мәдәният учреждениеләрендә сәләтле балаларның ижади потенциалын үстерү өчен шартлар тудыру;

- кадрларның квалификациясен күтәрү системасын камилләштерү;

-мәдәният учреждениеләрендә матди-техник базаны ныгыту;

-мәдәният өлкәсендә күрсәтелә торган хезмәтләрнең сыйфатын һәм төрлелеген күтәрү өчен шартлар тудыру;

-мәдәният өлкәсен үстерүнең оештыру, икътисадый һәм хокукый механизмнарын камилләштерү;

- үзешчән халык ижаты өлкәсендә конкурс нигезендә ижат проектларына бирелә торган ярдәм механизмнарын үстерү;

- жәмгыятьнең рухи кыйммәтләренең бербөтен системасы буларак, Саба районында яшәүче халыкларның мәдәниетен саклап калу өчен шартлар тудыру;

-сәламәт яшәү рәвешенә, шулай ук традицион мәдәни, әхлакый һәм гаилә кыйммәтләренә йөз тоткан мәгълүмат өлешен арттыру өчен оештыру һәм башка шартлар тудыру;

- мәдәният өлкәсендә чаралар оештыру һәм уздыру;
- гражданнар, жәмгыять һәм дәүләт мәнфәгатьләрендә архив эше белән идарә итү.

Программаның бурычлары:

- расланган эш планнары нигезендә музейлар фондларын туплау өчен оптималь шартлар тудыру;

- музей фондларын саклауның оптималь шартларын тудыру;

- фәнни һәм мәгариф эшчәнлеген, фәнни-тикшеренү эшен камилләштерү, музей фондларын формалаштыру, музей архивын булдыру, экспозиция-күргәзмә эшчәнлеге, экскурсия-лекция эшчәнлеге, мәдәни-агарту эшчәнлеген камилләштерү өчен яңа технологияләр һәм жайланмалар куллану;

- китапханә хезмәте күрсәтүнең сыйфатын арттыру;

- гражданнарның мәгълүматтан иреккә файдалануга конституциячел хокукларын гамәлгә ашыру;

- мәгариф, социаль учреждениеләр белән партнерлыкны үстерү һәм ныгыту;

- китапханә фондларының заманча моделен булдыру;

- эш урыннарын, китапханә процессларын модернизацияләү һәм автоматлаштыру;

- укуны һәм китапны алга жибәрү буенча китапханәләрнең мәдәни-агарту эшчәнлеген киңәйтү;

- һәркем файдалана алырлык китапханәләргә аларның нәтижәле эшләве, кулланучыларның имин һәм уңайлы булуы өчен заманча жайланмалар белән тәмин итү;

- ял вакытын оештыру һәм укуга социаль ярдәм таләп итә торган халык категорияләрен жәлеп итү буенча китапханәләрнең эшен камилләштерү;

- районның балалар һәм яшь буыны арасында китаплар укуны популярлаштыру;

- Татарстан Республикасы китапханәләренең эш тәжрибәсен өйрәнү;

- районның муниципаль мәдәният учреждениеләре хезмәтләреннән гражданнарның күбрәк файдалана алуын тәмин итү;

- авыл мәдәният учреждениеләре белән консультатив-методик эш алып баруның нәтижәлелеген арттыру;

- мәдәният учреждениеләре эшчәнлеген техник тәмин итү, ижади чараларны, фестивальләргә, конкурсларны тәмин итү һәм аларга хезмәт күрсәтү;

- мәдәният учреждениеләрендә һөнәри кадрлар әзерләү системасын камилләштерү;

- район мәдәният учреждениеләрендә сәләтле балаларның ижади потенциалын үстерү өчен шартлар тудыру;

- кадрларның квалификациясен күтәрү системасын камилләштерү;

- мәдәният учреждениеләрендә матди-техник базаны ныгыту;

- мәдәният өлкәсендә күрсәтелә торган хезмәтләргә сыйфатын һәм төрлеләгән күтәрү өчен шартлар тудыру;

- мәдәният өлкәсен үстерүнең оештыру, икътисадый һәм хокукый механизмнарын камилләштерү;

- үзешчән халык ижаты өлкәсендә конкурс нигезендә ижат проектларына бирелә торган ярдәм механизмнарын үстерү;

- жәмгыятьнең рухи кыйммәтләренең бербөтен системасы буларак, Саба районнда яшәүче халыкларның мәдәни саклап калу өчен шартлар тудыру;

- сәламәт яшәү рәвешенә, шулай ук традицион мәдәни, әхлакый һәм гаилә кыйммәтләренә йөз тоткан мәгълүмат өлешен арттыру өчен оештыру һәм башка шартлар тудыру;

- спектакльләр, концертлар, башка театр-тамаша һәм күргәзмә чараларын, шул исәптән профессиональ коллективлар, башкаручылар һәм авторлар катнашында үткәрү;

- төрле консультацияләр эшен оештыру, тематик кичәләр, телдән журналлар, ижади очрашулар циклы, мәгърифәтчелек эшчәнлегенең башка формаларын үткәрү;

- төбәк һәм жирле гореф-гадәтләргә туры китереп, массакүләм театральләштерелгән бәйрәмнәр һәм тамашалар, халык күңел ачулары, йолалар һәм ритуаллар үткәрү;

-халыкның төрле төркемнәренәң ялын оештыру, шул исәптән ял һәм бию кичләре, дискотекалар, яшьләр баллары, карнаваллар, балалар иртәнге бәйрәмнәре, уен һәм башка мәдәни-күңел ачу программалары уздыру;

-китапханәләрнең һәм музейларның фәнни һәм мәдәни-агарту эшчәнлеген үсешен;

- район эһәмиятендәге чараларны оештыру һәм уздыру;

-Саба муниципаль районы мәдәният өлкәсен төбәкара, бөтенроссия һәм халыкара чараларда тәкъдим итү;

-Саба муниципаль районы территориясендә мәдәниәтне үстерү өчен стимуллар булдыру;

-Саба муниципаль районының Архив фонды документларын һәм башка архив документларын саклауны, исәпкә алуны, туплауны һәм алардан файдалануны тәмин итү.

3. Программаны ресурслар белән тәмин итү

2021-2025 елларда Программаны Саба муниципаль районы бюджеты акчалары хисабына финанслауның гомуми күләме 535 262,565 мең сум тәшкил итәчәк, шул исәптән еллар буенча:

2021 ел - 106 541,923 мең сум;

2022 ел - 106 900,523 мең сум;

2023 ел - 107 273,373 мең сум;

2024 ел - 107 273,373 мең сум;

2025 ел - 107 273,373 мең сум.

Программаны финанслау күләмнәре фаразлану характерына ия һәм Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Советының чираттагы финанс елына (чираттагы финанс елына һәм план чорына)Саба муниципаль районы бюджеты турындагы карары нигезендә төгәлләштереләчәк.

4. Программаның чаралары

Әлеге Программа кысаларында 1 нче кушымта нигезендә түбәндәге чаралар системасы тормышка ашырылачак:

- музей фондларын сыйфатлы комплектау;

-махсулаштырылган мебель сатып алу юлы белән музейда уңайлы шартлар тудыру;

- музей хезмәткәрләре кадрларының квалификациясен күтәрү;

- китапханә фондларын сыйфатлы комплектау;

-махсулаштырылган китапханә жиһазлары сатып алу юлы белән кулланучылар өчен уңайлы уку шартлары тудыру;

-китапханәләрдә, музейларда, район конкурсларында китаплар укуны популярлаштыру, район халкы арасында фондларны ачу максатыннан, чаралар үткәрү;

-китапханә хезмәткәрләре кадрларының квалификациясен күтәрү;

-халыкка китапханә хезмәте күрсәтүне оештыру өлкәсендә китапханәләр эшчәнлеген тәмин итү;

-муниципаль мәдәният учреждениеләрен мәдәни хезмәтләр күрсәтүнең сыйфатын арттыру максатларында заманча тавыш, яктылык, видеопроекция, компьютер жиһазлары, сәхнә костюмнары белән тәмин итү;

- балалар һәм яшьләр өчен район фестивальләрен, конкурсларын, иҗат акцияләрен уздыру;

- район, республика, бөтенроссия фестивальләрендә, конкурсларда катнашу өчен үзешчән халык иҗаты коллективларына ярдәм күрсәтү;

-мәдәният учреждениеләре кадрларының квалификациясен күтәрү программасын гамәлгә ашыру;

- муниципаль мәдәният учреждениеләре арасында ел саен үткәрелә торган иҗади проектлар конкурсларын үткәрү;

-архив биналарында янгынга каршы, сак, температура-дымлылык, яктылык һәм

санитария-гигиена режимнарын тээмин итү;

- автоматлаштырылган архив технологияларен булдыру һәм архив документлары нигезендә гражданнарны һәм оешмаларны мәгълүмат белән тээмин итүне гамәлгә ашыру.

5. Программаны гамәлгә ашыруның көтелгән нәтижәләре

Программа мәдәният учреждениеләре чөлтәрен саклап калуга, архив бүлеге эшчәнлегенә стратегик максатына ирешүгә, аларның ижади потенциалын гамәлгә ашыруга юнәлдерелгән, бу исә Саба муниципаль районының төрле катламнарын һәм халык төркемнәрен мәдәни процесска жәлеп итәргә тиеш.

Түбәндәгеләрне тээмин итәргә кирәк:

- китапханәләрне, клуб учреждениеләрен, музейларны компьютерлаштыру аша халыкның мәдәни кыйммәтләргә реаль керүе; китапханәләрне яңа әдәбият белән тээмин итү; район мәдәният учреждениеләрендә интернет-сайтлар ачу;

- төрле дәрәжәдәге фестивальләрдә һәм конкурсларда катнашу аша коллектив һәм индивидуаль ижатны алга жибәрү;

- клуб учреждениеләрен, китапханәләрне, район музейларын халыкка заманча мәдәни хезмәт күрсәтү дәрәжәсенә туры килә торган белгечләр белән тээмин итү;

- тарихи-мәдәни мирас объектларын саклап калу һәм алардан сак файдалану, тарихи һәм мәдәни ядкарьләрне саклау, мәдәният учреждениеләренә матди базасын яңарту һәм яңгынга каршы куркынычсызлык чаралары комплексын үтәү аша тарихи фондларның сакланышын тээмин итү;

- гражданнар, жәмгыять, дәүләт мәнфәгатьләрендә Архив фонды документларын һәм башка архив документларын саклау, исәпкә алу, туплау һәм алардан файдалану;

- архив бүлекләре биналарының һәм мөлкәтләренә яңын һәм саклык куркынычсызлыгы дәрәжәсен арттыру.

ПРОГРАММАНЫҢ МАКСАТЛАРЫ, БУРЫЧЛАРЫ, НӘТИЖӘЛӘРЕН БӘЯЛӘУ ИНДИКАТОРЛАРЫ

Максатның атамасы	Бурычның атамасы	Ахыргы нәтижәләренә бәяләү индикаторлары, үлчәү берәмлекләре	2020 ел (фараз)	2021 ел (фараз)	2022 ел (фараз)	2023 ел (фараз)	2024 ел (фараз)	2025 ел (фараз)
Саба муниципаль районында яшәүчеләрнең мәдәният өлкәсендә агымдагы ихтыяжларын канәгатьләндерү һәм яңаларын булдыру, район халкы һәм кунаклары өчен мәдәният учреждениеләренә жәлеп	Алар тарафыннан социомәдәни функцияләренә гамәлгә ашыру өчен музейларны үстерү	Экскурсия хезмәте күрсәтү	81%	82%	83%	84%	85%	86%
		Музей эйберләрен актив күрсәтүдә катнашкан кешеләрнең чагыштырма авырлыгы	51%	51%	51%	52%	53%	54%
	Гражданнарга аларның мәгълүматтан һәм белемнәрдән ирекле файдалануга конституцион	Китапханә фондларына мөрәжәгатьләр	1,40	1,41	1,42	1,42	1,42	1,42
		Китапханәләрдән файдаланучыларның уртача йөреше	13	13	14	14	14	14

итүчәнлеген арттыру. Мәдәният учреждениеләре күрсәтә торган муниципаль хезмәтләрнең сыйфатын күтәрү. Гражданнар, жәмгыять һәм дәүләт мәнфәгатьләренә архив эше белән идарә итү.	хокукларын гамәлгә ашыруны тәмин итәрлек китапханә хезмәте күрсәтү системасын үстерү, аларның сакланышын тәмин итү, китапханә фондларын яңарту.	Китапханә фондларын яңарту	5,0	5,01	5,02	5,0	5,0	5,0	
	Мәдәни-ял хезмәте күрсәтүне үстерү, ял итүне оештыру өчен шартлар тудыру, гражданнарның ЦСКС мәдәният учреждениеләре хезмәтләренә тагын да кинрәк керүен тәмин итү	Клуб формированиеләре саны, берәмлек	675	675	675	675	675	675	675
		Үткәрелә торган мәдәни-ял чаралары саны, берәмлек	14055	14055	14055	14055	14055	14055	14055
	Документларны саклау, исәпкә алу, туплау һәм куллану өчен архив эшен үстерү.	Архив документларын даими саклауны тәмин итә торган норматив шартларга дәүләт архивлары биналарының туры килү дәрәжәсе, %	87,8	88,8	89,3	89,5	89,9	90,3	
Бер ел эчендә кәргән мөрәжәгатьләрнең гомуми күләмендә билгеләнгән срокларда архивлар тарафыннан башкарылган мөрәжәгатьләр өлеше, %		97,7	97,9	98,1	98,3	98,5	98,7		
Саба муниципаль районында яшәүчеләрнең мәдәният өлкәсендә агымдагы ихтыяжларын канәгатьләндерү һәм яңаларын булдыру, район	Алар тарафыннан социомәдәни функцияләргә гамәлгә ашыру өчен музейларны үстерү	Экскурсия хезмәте күрсәтү	81%	82%	83%	84%	85%	86%	
		Музей эйберләрен актив күрсәтүдә катнашкан кешеләрнең чагыштырма авырлыгы	51%	51%	51%	52%	53%	54%	
	Гражданнарга аларның мәгълүматтан һәм	Китапханә фондларына мөрәжәгатьләр	1,40	1,41	1,42	1,43	1,44	1,45	

<p>халкы һәм кунаклары өчен мәдәният учреждениеләр өнөң жәлеп итүчәнлеген арттыру. Мәдәният учреждениеләр ө күрсәтә торган муниципаль хезмәтләрнең сыйфатын күтәрү. Гражданнар, жәмгыять һәм дәүләт мәнфәгатләр өндә архив эше белән идарә итү.</p>	<p>белемнәрдән ирекле файдалануга конституцион хокукларын гамәлгә ашыруны тәмин итәрлек китапханә хезмәте күрсәтү системасын үстерү, аларның сакланышын тәмин итү, китапханә фондларын яңарту.</p>	<p>Китапханәләрдән файдаланучыларның уртача йөреше</p>	13	13	14	14	15	15
		<p>Китапханә фондларын яңарту</p>	5,0	5,01	5,02	5,03	5,04	5,05
	<p>Мәдәни-ял хезмәте күрсәтүне үстерү, ял итүне оештыру өчен шартлар тудыру, гражданнарның ЦКСК мәдәният учреждениеләр хезмәтләр өнә тагын да кинрәк керүен тәмин итү</p>	<p>Клуб формованиеләр саны, берәмлек</p>	676	676	676	676	676	676
			<p>Үткәрелә торган мәдәни-ял чаралары саны, берәмлек</p>	13584	13584	13584	13584	13584
	<p>Документларны саклау, исәпкә алу, туплау һәм куллану өчен архив эшен үстерү.</p>	<p>Архив документларын даими саклауны тәмин итә торган норматив шартларга дәүләт архивлары биналарының туры килү дәрәжәсе, %</p>	87,8	88,8	89,3	89,5	89,9	90,3
			<p>Бер өл эчендә кергән мөрәжәгатләрнең гомуми күләм өндә билгеләнгән срокларда архивлар тарафыннан башкарылган мөрәжәгатләр өлеше, %</p>	97,7	97,9	98,1	98,3	98,5

“2021-2025 елларга Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы мәдәниятен үстерү” муниципаль программасына
1 кушымта

1 Ярдәмче программа
“2021-2025 елларга Татарстан Республикасы Саба муниципаль районында музей эшен үстерү”

1 Ярдәмче программа паспорты

1 Ярдәмче программа исеме	“2021-2025 елларга Татарстан Республикасы Саба муниципаль районында музей эшен үстерү” ярдәмче программасы (алга таба - 1 Ярдәмче программа)
1 Ярдәмче программаның төп эшләнүчеләре	“Татарстан Республикасы Саба муниципаль районының Саба үзәкләштерелгән туган якны өйрәнү музей (Район туган якны өйрәнү музей)” МБУ
1 Ярдәмче программаның максатлары	1 Ярдәмче программаның төп максаты - музей жыелышын формалаштыру һәм үстерү өчен хезмәт күрсәтүләрен сыйфатын күтәрү, музей фондларының сакланышын тәмин итү, аны нәтижәле файдалану өчен шартлар тудыру .
1 Ярдәмче программаның бурычлары	1 Ярдәмче программаның төп бурычлары түбәндәгеләр: - расланган эш планнары нигезендә фондларны комплектау өчен оптималь шартлар тудыру; - музей фондларын саклауның оптималь шартларын тудыру; - фәнни һәм белем бирү эшчәнлеген камилләштерү, фәнни-тикшеренү эше, музей фондлары формалаштыру, музей архивы булдыру, экспозиция-күргәзмә эшчәнлеге, экскурсия-лекция эшчәнлеге, мәдәни-агарту эшчәнлеген камилләштерү өчен яңа технологияләр һәм җайланмалар куллану. Проект бурычларының һәркайсы комплекслы характер йөртә һәм музей эшен үстерүнең өстенлекле юнәлешләрен гамәлгә ашыруга юнәлдерелгән. Стратегик максатларга ирешү һәм стратегик бурычларны хәл итү программа чараларын гамәлгә ашыру исәбенә тәмин ителә.
1 Ярдәмче программаның төп юнәлешләре	- музейларның матди-техник базасын үстерү; - музей хезмәткәрләре кадрларын әзерләү, яңадан әзерләү һәм аларның квалификациясен күтәрү; - бердәм музей мәгълүмат-ресурс системасын булдыру; - музей эшчәнлеген комплекслы мәгълүматлаштыру; - музейлар эшчәнлегенең төп формаларын камилләштерү.
1 Ярдәмче программаны гамәлгә ашыру срогы	2021-2025 еллар
1 Ярдәмче программаны финанслау күләмнәре	2021-2025 елларда 1 Ярдәмче программаны Саба муниципаль районы бюджеты акчалары хисабына финанслауның гомуми күләме 20 376,400 мең сум тәшкил итәчәк, шул исәптән еллар буенча: 2021 ел - 4 054,900 мең сум; 2022 ел - 4 069,200 мең сум;

	<p>2023 ел - 4 084,100 мең сум; 2024 ел - 4 084,100 мең сум; 2025 ел - 4 084,100 мең сум.</p> <p>1 Ярдәмче программаны финанслау күләмнәре фаразлану характерына ия һәм Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Советының чираттагы финанс елына (чираттагы финанс елына һәм план чорына)Саба муниципаль районы бюджеты турындагы карары нигезендә төгәлләштереләчәк.</p>
<p>1 Ярдәмче программаны гамәлгә ашыруның көтелә торган ахыргы нәтижеләре , аны гамәлгә ашыруның планлаштырыла торган нәтижеләлеген бәяләү</p>	<ul style="list-style-type: none"> – жәмгыятьнең әхлакый-эстетик һәм рухи үсеше дәрәжәсен күтәрү, дәвамчанлыкны саклап калу һәм Саба муниципаль районының мәдәни традицияләрен озак сроклы үстерү шартларын тәмин итү; – халыкка күрсәтелә торган мәгълүмати-белем бирү, мәдәни-агарту, интеллектуаль-ял итү хезмәтләре спектрын киңәйтү, аларның сыйфатын, күрсәтү уңайлылыгын, халык ихтияжларына туры килү дәрәжәсен арттыру; – жәмгыятьнең рухи көчләре чыганагы буларак Саба районы мәдәни мирасын киләчәк буыннар өчен туплау; – музей фондларын тулыландыру һәм яңа музей экспозицияләре булдыру юлы белән килүчеләрнең кызыксынуларын арттыру; – музейларның төп фонды предметлары санын арттыру; – музей әйберләрен актив күрсәтүдә жәлеп ителгәннәрнең чагыштырма авырлыгын арттыру; – хисап чорында ачылган үз фондыннан күргәзмәләр санының артуы.

1.1 Ярдәмче программаны гамәлгә ашыру өлкәсенә характеристика, күрсәтелгән өлкәдәге төп проблемаларны тасвирлау һәм аның үсеш фаразы

1 Ярдәмче программаның төп максаты – “Саба үзәкләштерелгән туган якны өйрәнү музейе” МБУнең (район туган якны өйрәнү музейе) яңа оештыру һәм норматив-хокукий шартларда тотрыклы эшләвен һәм үсешен тәмин итүдән гыйбарәт.

Музей музей фондларының һәркем өчен мөмкин булуын тәмин итү, аларның куркынычсызлыгын тәмин итү, фондларны саклау һәм комплектауны оештыру, фәнни-тикшеренү һәм мәдәни-агарту эшләре өчен шартлар тудыру өчен хезмәт күрсәтүнең сыйфатын күтәрүне таләп итә. Бүгенге көндә район туган якны өйрәнү музейе бүлмәләре музей әйберләрен экспонатлаштыру һәм саклау нормаларына туры килми, музей район китапханәсе бинасының өч бүлмәсендә урнашкан, анда фондларның сакланышын, янғын һәм саклау куркынычсызлыгын тәмин итү буенча кайбер житешсезлекләр бар. Экспонатларны экспонацияләү һәм саклау өчен майдан житмәү - төп житешсезлек. Музей жиһазлары мораль яктан искергән, шуңа күрә музейның матди-техник базасын, шулай ук музей фондларын саклау, исәпкә алу һәм куллану шартларын яңартырга кирәк.

Музей фондлары даими тулылана. Бүгенге көндә төп һәм фәнни-ярдәмче фонд предметлары саны 4 меңнән артык. Музей хезмәткәрләре саны 9 кеше.

Туган якны өйрәнү музейе үз эшен эшчәнлекнең формаларын, ысулларын һәм юнәлешләрен камилләштерү һәм яңарту юлларын эзләү нигезендә төзи. Музей эшчәнлегенең төп төре - тематик, күзәтүле экскурсияләр һәм районның истәлекле урыннары буенча экскурсияләр уздыру. Музейның мәгълүмат базасы нигезендә лекцияләр, дәресләр, массакуләм чаралар, Саба районы һәм тулаем Татарстан Республикасы тарихы, мәдәнияте, табигате буенча консультацияләр үткәрелә.

Барлык бу формалар техник прогресс таләпләре нигезендә музейны заманча материал тәмин итүне таләп итә. Музей хезмәтләренең сыйфатын яхшырту өчен музейда заманча таләпләргә җавап бирә торган витриналарны сатып алырга кирәк. Музейда янғын-саклау сигнализациясе юк, витриналар экспонирование һәм саклау нормаларына туры килми.

Гражданнарның рухи мәдәниятен саклап калу һәм торгызу музейның иң мөһим бурычларыннан берсе булып тора. Тарихи мирасның һәм һәйкәлләрнең сакланышын тәмин итү, тупланган белемнәрне яңа буынга тапшыру - туган якны өйрәнү музейе эшендә өстенлекле юнәлеш.

Туган якны өйрәнү музейе музей кыйммәтләрен саклау өчен җайлаштырылмаган бинада урнашкан. Музей биләгән бина зуррак мәйдан таләп итә, шулай ук монда рәшәткә, саклау сигнализациясе һәм электр үткәргечләр урнаштырырга кирәк. Бинада суүткәргеч юк. Китапханә бинасында музей 1993 елдан бирле урнашкан, гомуми мәйданы 78,15 кв.м. 396,4 кв.м мәйданлы бинага капитал ремонт ясау планлаштырыла. Район туган якны өйрәнү музейенең концептуаль карары эшләнә.

2020 елның 1 гыйнварына 308 экскурсия, 84 лекция үткәрелде, музейда якынча 10 мең кеше булды. Музей фондлары даими тулылана. 2020 елның 1 гыйнварына фәнни-ярдәмче фонд предметлары саны 676 берәмлек тәшкил иткән, төп фонд - 3670 берәмлек. Предметларның 90 проценты экспозициядә махсус биналар (фондсаклагычлар) булмау сәбәпле саклана.

Балалар белән очрашу өчен, Бөек Ватан сугышы тарихы белән бәйле барлык даталар буенча ветераннар чакырыла. Саба районы мәгариф учреждениеләре өчен бик зур патриотик эш алып барыла.

Хәзерге вакытта музей мәдәни индустриягә әверелә. Мәдәният киңрәк кабул ителә башлады: бер яктан, мәдәни, икенче яктан - икътисадый яктан, чөнки хезмәт күрсәтү базарына интеллектуаль продукт булдыра һәм чыгара.

2. 1 Ярдәмче программаны гамәлгә ашыруның төп максатлары һәм бурычлары, сроклары һәм этаплары

1 Ярдәмче программаның төп максаты - музей җыелышын формалаштыру һәм үстерү өчен хезмәт күрсәтүләрен сыйфатын күтәрү, музей фондларының сакланышын тәмин итү, аны нәтиҗәле файдалану өчен шартлар тудыру

Шуннан чыгып, 1 Ярдәмче программаның төп бурычлары түбәндәгеләр:

- расланган эш планнары нигезендә фондларны комплектау өчен оптималь шартлар тудыру;

- музей фондларын саклауның оптималь шартларын булдыру;

- фәнни һәм музей эшчәнлеген камилләштерү, фәнни-тикшеренү эше, музей фондлары формалаштыру, музей архивы булдыру, экспозиция-күргәзмә эшчәнлеге, экскурсия-лекция эшчәнлеге, мәдәни-агарту эшчәнлеген камилләштерү өчен яңа технологияләр һәм җайланмалар куллану.

Проект бурычларының һәркайсы комплекслы характер йөртә һәм музей эшен үстерүнең өстенлекле юнәлешләрен гамәлгә ашыруга юнәлдерелгән.

Стратегик максатларга ирешү һәм стратегик бурычларны хәл итү Ярдәмче программа чараларын гамәлгә ашыру исәбенә тәмин ителә.

3.1 Ярдәмче программаны ресурслар белән тәмин итү

2021-2025 елларда 1 Ярдәмче программаны Саба муниципаль районы бюджеты акчалары хисабына финанслауның гомуми күләме 20 376,400 мең сум тәшкил итәчәк, шул исәптән еллар буенча:

2021 ел - 4 054,900 мең сум;

2022 ел - 4 069,200 мең сум;

2023 ел - 4 084,100 мең сум;

2024 ел - 4 084,100 мең сум;

2025 ел - 4 084,100 мең сум.

1 Ярдәмче программаны финанслау күләмнәре фаразлану характерына ия һәм Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Советының чираттагы финанс елына (чираттагы

финанс елына һәм план чорына)Саба муниципаль районы бюджеты турындагы карары нигезендә төгәлләштереләчәк.

4. 1 Ярдәмче программа чаралары исемлегә

Өлеге 1 Ярдәмче программа кысаларында түбәндәге чаралар системасы гамәлгә ашырылачак (1 нче кушымта):

- музей фондларын сыйфатлы комплектлау;
- махсулаштырылган мебель сатып алу юлы белән музейда уңайлы шартлар тудыру;
- халыкка музей хезмәте күрсәтүне оештыру өлкәсендә музейлар эшчәнлеген тәмин итү;
- музей хезмәткәрләре кадрларының квалификациясен күтәрү.

5. 1 Ярдәмче программаны гамәлгә ашыруның көтелә торган нәтижеләре

1 Ярдәмче программаны гамәлгә ашыру социаль-иқтисадый өлкәдә түбәндәге нәтижеләргә ирешүне күздә тотат:

- Саба муниципаль районының мәдәни мирасын саклап калу һәм үстерү;
- музейның күркәм имиджын булдыру һәм халыкка музей күрсәтә торган мәдәни хезмәтләр спектрын киңәйтү;
- халыкның һәм авылларның мәдәни кыйммәтләргә һәм мәдәни байлыкларга жәлеп итү мөмкинлекләрен арттыру һәм киңәйтү;
- килүчеләрне (туристлык төркемнәрен) жәлеп итү, бу музейның финанс-иқтисадый тотрыклылыгын арттырачак;
- район халкында эхлак һәм рухи кыйммәтләр музей булдыру өчен тулы кыйммәтле шартлар тудыру;
- музейда югары сыйфатлы һәм оештыру дәрәжәсендә мәдәни-агарту чараларын үткәрү.

1 Ярдәмче программаны гамәлгә ашыру Саба муниципаль районы музей өлкәсендә булган барлык ресурслар белән нәтижелә идарә итүгә (мәдәни-тарихи, кадрлар, матди-техник) ярдәм итәчәк, бу музейлар күрсәтә торган хезмәтләрнең сыйфатын яхшыртырга ярдәм итәчәк. Боларның барысы да район мәдәни мирасын популярлаштыру юлы белән Саба районының жәлеп итүчән образын формалаштырачак.

**“2021-2025 елларга Татарстан Республикасы Саба муниципаль районында
 музей эшен үстерү” 1 Ярдемче программасының төп чаралары**

№ п/п	Исеме	Жаваплы башкаручылар	Еллар буенча финанслау күләме, мең сум				
			2021	2022	2023	2024	2025
Төп чара: Музейларны комплекслы үстерү							
1.	Музей фондларын сыйфатлы комплектлау	«Саба УТЯМ» МБУ					
2.	Махсус жиһаз сатып алу юлы белән музейга килүчеләр өчен уңайлы шартлар тудыру һәм башкалар.	«Саба УТЯМ» МБУ					
3.	Халыкка музей хезмәте күрсәтүне оештыру өлкәсендә музейлар эшчәнлеген тәэмин итү	«Саба УТЯМ» МБУ	4054,900	4069,200	4084,100	4084,100	4084,100
4.	Музей хезмәткәрләре кадрларының квалификациясен күтәрү	«Саба УТЯМ» МБУ					
	БАРЛЫГЫ		4054,900	4069,200	4084,100	4084,100	4084,100
	БАРЛЫГЫ				20 376,400		

2 Ярдәмче программа
“2021-2025 елларга Татарстан Республикасы Саба муниципаль
районында китапханә эшен үстерү

2 Ярдәмче программа паспорты

2 Ярдәмче программаның исеме	2021-2025 елларга Татарстан Республикасы Саба муниципаль районында китапханә эшен үстерүнең ярдәмче программасы (алга таба - 2 Ярдәмче программа)
2 Ярдәмче программаның төп эшләүчеләре	Татарстан Республикасы Саба муниципаль районының «Саба үзәкләштерелгән китапханә системасы (Әбрар Кәримуллин исемдәге район китапханәсе)
2 Ярдәмче программаның максатлары	2 Ярдәмче программаның төп максаты - гражданнарның мәгълүматтан ирекле файдалана алуга конституцион хокукларын тормышка ашыру, китапханә хезмәте күрсәтүнең сыйфатын күтәрү.
2 Ярдәмче программаның бурычлары	2 Ярдәмче программа түбәндәге бурычларга ирешүгә юнәлдерелгән: – Китапханә фондларының заманча моделен булдыру; – Мәгариф, социаль учреждениеләр белән партнерлыкны үстерү һәм ныгыту; – Эш урыннарын, китапханә процессларын модернизацияләү һәм автоматлаштыру; – Һәркем файдалана алырлык китапханәләргә аларның нәтижәле эшләве, кулланучыларның куркынычсыз һәм уңайлы булуы өчен заманча жайланмалар белән тәмин итү; – укуны һәм китапны алга жибәрү буенча китапханәләргә мәдәни-агарту эшчәнлеген киңәйтү; – ял вакытын оештыру һәм укуга социаль ярдәм таләп итә торган халык категорияләрен жәлеп итү буенча китапханәләргә эшен камилләштерү; – Районның балалар һәм яшь буыны арасында китаплар укуны популярлаштыру; Татарстан Республикасы китапханәләренең эш тәжрибәсен өйрәнү.
2 Ярдәмче программаның төп юнәлешләре	“Китапханәләр һәм китапханә эше турында” Татарстан Республикасы законына гамәлгә ашыру; “Татарстан Республикасы халыклары телләре турында” Татарстан Республикасы законына гамәлгә ашыру; -Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы халкының мәдәни тормышында китапның ролен һәм әһәмиятен күтәрү; -Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы китапханәләренең агарту һәм мәгълүмат эшчәнлеген үстерү;
2 Ярдәмче программаны гамәлгә ашыру сроклары	2021-2025 еллар
2 Ярдәмче программаны финанслау күләмнәре	2021-2025 елларда 2 Ярдәмче программаны Саба муниципаль районы бюджеты акчалары хисабына финанслауның гомуми күләме 100858,600 мең сум тәшкит итәчәк, шул исәптән еллар буенча: 2021 ел - 20 069,600 мең сум;

	<p>2022 ел - 20 141,300 мең сум; 2023 ел - 20 215,900 мең сум; 2024 ел - 20 215,900 мең сум; 2025 ел - 20 215,900 мең сум.</p> <p>2 Ярдәмче программаны финанслау күләмнәре фаразлану характерына ия һәм Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Советының чираттагы финанс елына (чираттагы финанс елына һәм план чорына)Саба муниципаль районы бюджеты турындагы карары нигезендә төгәлләштереләчәк.</p>
<p>2 Ярдәмче программаны гамәлгә ашыруның көтелә торган ахыргы нәтижеләре, аны гамәлгә ашыруның планлаштырылган нәтижеләлеге бәяләү</p>	<p>-китапханәләрнең мәгълүмат эшчәнлеген активлаштыру; - укучыларга хезмәт күрсәтү юнәлешләрен һәм рәвешләрен киңәйтү; модель китапханәләре төзү юлы белән халыкка мәгълүмати һәм китапханә хезмәте күрсәтүне яхшырту; - фондларның сыйфатлы характеристикаларын яхшырту һәм китапханәләрнең уңайлылык дәрәжәсен күтәрү; -төрле мәгълүмат чыганаclarында китапханәләр фондларын тулы кыйммәтле комплектлауны тәмин итү; -китапханә хезмәткәрләренең квалификациясен күтәрү һәм яңадан һөнәри әзерлек; - жыелма электрон каталогның күләмен арттыру;</p>

1. 2 Ярдәмче программаны гамәлгә ашыру өлкәсенә характеристика, күрсәтелгән өлкәдәге төп проблемаларны тасвирлау һәм аның үсеш фаразы

Саба муниципаль районы халкына китапханә хезмәте күрсәтүне Саба муниципаль районының “Саба үзәкләштерелгән китапханә системасы” МБУ 29 китапханәсе (Әбрар Кәримуллин исемендәге район китапханәсе) башкара. Шуларның 27се - авыл китапханәсе, 1се -Ә. Кәримуллин исемендәге район үзәк китапханәсе, 1 - район балалар китапханәсе.

Саба муниципаль районы укучылары-балаларына район балалар китапханәсе, Шәмәрдән авыл балалар китапханәсе һәм 26 авыл китапханәсе хезмәт күрсәтә.

Кулланучыларны китапханә фондларына жәлеп итү, уку турында кайгырту максатыннан “Саба үзәкләштерелгән китапханәләр системасы” МБУ китапханә эшчәнлегенә төрле формаларын һәм ысулларын кулланалар, мәгълүмати кулланылышка жәлеп итүнең яңа юлларын эзлиләр. Халыкка мәгарифкә һәм үзлегеннән белем алуга, ял иттерүгә, шәхесне социальләштерүгә һәм ижади сәләтләрен үстерүгә ярдәм итү өчен мәгълүмат бирәләр, кулланучыларның рухиятен, патриотизмын һәм гражданлыгын тәрбияләүгә ярдәм итә торган чаралар үткәрәләр. Уку мәнфәгатьләрен һәм сорауларны тулырак канәгатьләндерү өчен, китапханәчеләр система эчендә китап алмашу мөмкинлекләрен киң кулланалар. Барлык китапханәләрдә дә начар күрүчеләр һәм сукуырлар өчен почмаклар оештырылган.

Авыл китапханәсенә халыкның төрле төркемнәре мөрәжәгать итә: укучылар, студентлар, белгечләр, эшмәкәрләр, пенсионерлар, эшсезләр, мөмкинлекләре чикләнгән кешеләр, социаль яктан якланмаганнар һ.б. Авыл китапханәсе күп кенә функцияләрен үти - агарту, ял итү, күңел ачу, мемориаль, тарих-туган якны өйрәнү, музейлар, халыкка социаль ярдәм күрсәтә. Үз мөмкинлекләреннән чыгып, авыл китапханәсе төрле категория гражданнарны мәгълүмат белән тәмин итү функциясен башкара.

Халыкның 21680 (68%) китапханәләрдән файдаланучылар булган, аларга 331957 данә документлар бирелгән. Китап фонды 331957 данә документ тәшкил итә. Уртача уку - 21; уртача йөрү - 13; китап фондына мөрәжәгать итү - 1,3.

Кызганычка каршы, Саба районы үзәк китапханә эшчәнлегенә уңай нәтижеләренә карамастан, хәзерге вакытта хәл ителергә тиешле кайбер проблемалар бар. Китапханәләр өчен китапханә фондларының сыйфатлы составы мәсьәләсе дә мөһим булып кала, китапханә фондларының шактый өлешен тармак, уку-методик, вакытлы басмалар тәшкил итә,

эчтәлекләре искерү сәбәпле аларда актуальлек һәм ихтыяж бетә, иске һәм искергән әдәбият күләме арта. Мондый вәзгыять йөрешлеккә дә, китап бирүгә дә, гомумән уку процессларына да йогынты ясый. Хәзерге вакытта төп бурычлар: фондларның сыйфатлы составын яхшырту.

“Саба ҮКС” МБУ китапханә фондында китап һәм башка басмаларның 331957 нөсхәсе, шул исәптән магнит һәм электрон чыганаclarдагы документлар, татар телендә - 146770 нөсхә бар.

Россия Федерациясе Хөкүмәтенә 2007 елның 13 июлендәге 923-р номерлы күрсәтмәсе белән расланган китапханә фондларын комплектау буенча ЮНЕСКО тәкъдимнәре һәм социаль нормативлар һәм нормалар нигезендә, китапханә фондын ел саен яңарту 1000 кешегә 220-250 китап тәшкит итәргә тиеш.

Китапханәгә кулланучыларны жәлеп итүдә аларга уңайлы шартлар тудыру зур роль уйный: уңайлы эш режимы, яхшы мөнәсәбәт атмосферасы, бүлмә үсемлекләре булу, китапларның стеллажларда уңайлы урнашуы, периодика, китаплар укыганда кулланучыга ял итү урыны.

Мәктәпкәчә яшьтәге балалар белән эшләү китапханәләрдә сабыллар өчен махсус жиһаз булуы таләп итә, кызганычка каршы, системаның башка китапханәләрендә китапханә жиһазлары озак еллар яңартылмаган.

Китапханә оештырылган документлар фонды булган һәм аларны физик һәм юридик затларга вакытлыча файдалануга тапшырган мәгълүмати, агарту, мәдәни учреждение

Хәзерге вакытта глобаль мәгълүмат киңлегә үзгәрешләре йогынтысында китапханәләр үз эшенә технологияләрен генә түгел, ә инде килеп туган алымнарны, төшенчәләрне, терминнарны үзгәртәргә, үз мәгълүмат киңлеген яңача модельләштерергә һәм оештырырга мәжбүр. Үз эшчәнлегендә, ресурсларда, партнерлар һәм приоритетларны сайлауда катгый регламентланган арадашчы учреждениесеннән, китапханәләр халыкка мәгълүмати, сервис, мәдәни хезмәт күрсәтү һәм житештерү предприятиесенә, шулай ук социомәдәни коммуникацияләр майданчыгына әверелә. Ә.Кәримуллин исемендәге район китапханәсе 2012 елдан “АБИС-РУСЛАН” программасы буенча эшли: ТР электрон библиографик мәгълүматлар базасының жыелма каталогын төзүдә катнаша. Китапханәләрне инновацион үстерү бурычларын хәл итү, беренче чиратта, китапханәчеләрнең кадрлар белән тәмин ителешенә һәм һөнәри белемнәренә бәйле.

2020 елның 1 гыйнварына булган мәгълүматларга караганда, үзәкләштерелгән китапханәләр системасында - 48 хезмәткәр, шуларның 42 се - китапханә хезмәткәрләре. Китапханә хезмәткәрләренең 85,7% ы (36) югары белемле, шулардан 80,9% китапханәче (34) югары белемле. Китапханә хезмәткәрләренең 14,3% ы (6) махсус урта белемле, шуларның 14,3% ы – китапханә хезмәткәрләре (6).

Саба муниципаль районында китапханә эшен үстерү максатыннан булган проблемаларны хәл итү максатчан программаны гамәлгә ашыру юлы белән барырга тиеш, бу бюджет ресурсларын нәтижәле файдалану һәм халыкка китапханә хезмәте күрсәтүнең сыйфатын яхшырту мөмкинлегенә бирәчәк.

Чөнки китапханә хезмәте күрсәтүнең торышы турындагы мәсьәлә – ул ахыр чиктә, жәмгыятьнең төрле катламнарының сәяси, икътисади, хокукый, фәнни һәм мәдәни фикерләве, аның хакимият һәм сәяси элитасы, бүгенге һәм киләчәк, студентлар һәм укучылар, шулай ук аларның укытучыларының нинди мәгълүмати нигездә формалашуы, татарстанлыларның якин киләчәктә әхлакый алмашуы һәм дөньяга карашы нинди нигездә формалашуы турындагы мәсьәлә.

2. 2 Ярдәмче программаны гамәлгә ашыруның төп максатлары һәм бурычлары, сроклары һәм этаплары

2 Ярдәмче программаның төп максаты - гражданның мәгълүматтан ирекле файдалана алуга конституцион хокукларын тормышка ашыру, китапханә хезмәте күрсәтүнең сыйфатын күтәрү.

2 Ярдәмче программа түбәндәге бурычларга ирешүгә юнәлдерелгән:

- Китапханә фондларының заманча моделен булдыру;
- Мәгариф, социаль учреждениеләр белән партнерлыкны үстерү һәм ныгыту;
- Эш урыннарын, китапханә процессларын модернизацияләү һәм автоматлаштыру;
- Һәркем файдалана алырлык китапханәләрне аларның нәтижәле эшләве, кулланучыларның куркынычсыз һәм уңайлы булуы өчен заманча жайланмалар белән тәэмин итү;
- - укуны һәм китапны алга жибәрү буенча китапханәләрнең мәдәни-агарту эшчәнлеген киңәйтү;
- - ял вакытын оештыру һәм укуга социаль ярдәм таләп итә торган халык категорияләрен жәлеп итү буенча китапханәләрнең эшен камилләштерү;
- Районның балалар һәм яшь буыны арасында китаплар укуны популярлаштыру;
- Татарстан Республикасы китапханәләренең эш тәжрибәсен өйрәнү.

2 Ярдәмче программаны гамәлгә ашыру нәтижәлелеге индикаторлары

Еллар	2021	2022	2023	2024	2025
Бер кешегә китап белән тәэмин ителеш	12	12	12	12	12
Фондларга мөрәжәгать итү	1,40	1,41	1,42	1,43	1,44
Фондларның яңартылуы	5,0	5,01	5,02	5,03	5,04

3. 2 Ярдәмче программаны ресурслар белән тәэмин итү

2021-2025 елларда 2 Ярдәмче программаны Саба муниципаль районы бюджеты акчалары хисабына финанслауның гомуми күләме 100 858,600 мең сум тәшкил итәчәк, шул исәптән еллар буенча:

- 2021 ел - 20 069,600 мең сум;
- 2022 ел - 20 141,300 мең сум;
- 2023 ел - 20 215,900 мең сум;
- 2024 ел - 20 215,900 мең сум;
- 2025 ел - 20 215,900 мең сум.

2 Ярдәмче программаны финанслау күләмнәре фаразлану характерына ия һәм Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Советының чираттагы финанс елына (чираттагы финанс елына һәм план чорына)Саба муниципаль районы бюджеты турындагы карары нигезендә төгәлләштереләчәк.

4. 2 Ярдәмче программа чаралары

Әлеге 2 Ярдәмче программа кысаларында 1 номерлы кушымта нигезендә түбәндәге чаралар системасы гамәлгә ашырылачак:

- китапханә фондларын сыйфатлы комплектлау;
- район китапханәләре өчен ел саен үзәкләштерелгән басмаларга язылу;
- махсус китапханә жиһазлары сатып алу юлы белән кулланучылар өчен уңайлы уку шартлары тудыру;
- китапханә хезмәткәрләре кадрларының квалификациясен күтәрү;
- халыкка китапханә хезмәте күрсәтүне оештыру өлкәсендә китапханәләр эшчәнлеген тәэмин итү.

5.2 Ярдэмче программаны гамэлгэ ашыруның көтелә торган нәтижеләре

“2021-2025 елларга китапханә эшен үстерү” ярдэмче программасына нигезлэнгән "Саба үзәкләштерелгән китапханәләр системасы" муниципаль бюджет учреждениесенең китапханә эшен үстерү стратегиясе ?мәгълүмати алмашу системаларының мөмкинлекләрен киңәйтү хисабына? белем дәрәжәсен, фәнни-техник һәм мәдәни үсеш дәрәжәсен күтәрүгә, кешеләрнең тормышын яхшырту, максималь мәдәни һәм ижади үз-үзләрен тормышка ашыру максатларында мәгълүмат алуның сыйфатын күтәрүгә юнәлдерелгән.

2 Ярдэмче программа чараларын гамэлгә ашыру, китапханәләрнең күпфункцияле эшчәнлеген хупларга һәм үстерергә, аларның интеллектуаль һәм мәдәни-ял итү өлкәсендә позицияләрен ныгытып, китапханә системасын халык ихтыяжларына якынайтып, китапханә хезмәтләре күрсәтүнең заманча рәвешләрен гамэлгә кертүгә ярдәм итәргә, кулланучыларның мәгърифәтчелек һәм мәдәни дәрәжәсен күтәрергә, китапханәчеләрнең хезмәт күрсәтү сыйфатын яхшырту, китапханәләрнең абруен күтәрү өчен уңайлы шартлар тудырырга, заманча мәгълүмат технологияләрен куллану нигезендә китапханәләрне үстерүгә ярдәм итәргә мөмкинлек бирәчәк.

2 Ярдэмче программаны гамэлгә ашыруның төп нәтижеләре булып китапханәләрнең мәгълүмати эшчәнлеген активлаштыру, укучыларга хезмәт күрсәтү юнәлешләрен һәм формаларын киңәйтү, модельле китапханәләр булдыру юлы белән халыкка мәгълүмати һәм китапханә хезмәте күрсәтүне яхшырту, фондларның сыйфатлы характеристикаларын яхшырту һәм китапханәләрнең файдалана алу дәрәжәсен күтәрү, китапханәләрнең фондларын төрле мәгълүмат чыганакларында тулы кыйммәтле комплектлауны тәмин итү (ел саен 4,5 %ка яңартуны тәмин итү), китапханә хезмәткәрләренең квалификациясен күтәрү һәм һөнәри белемнәрен яңадан эзерләү, китапханәче һөнәренең абруен күтәрү тора.

2 Ярдэмче программа белән билгелэнгән нәтижеләргә ирешү китапханә хезмәтләрен үстерүгә һәм камилләштерүгә, халыкның барлык катлаулары өчен мәгълүматтан файдалану мөмкинлегенә йогынты ясаычак, шулай ук кулланучыларга хезмәт күрсәтү сыйфатын арттырачак.

“2021-2025 елларга Татарстан Республикасы Саба муниципаль районында китапханә эшен үстерү” ярдәмче программасына
1 кушымта

“2021-2025 елларга Татарстан Республикасы Саба муниципаль районында китапханә эшен үстерү” 2 Ярдәмче программасының төп чаралары

№ – п/п	Исеме	Жаваплы башкаручылар	Еллар буенча финанслау күләме, мең сум				
			2021	2022	2023	2024	2025
Төп чара: Китапханә хезмәте күрсәтү системасын үстерү							
1.	Китапханә фондларын сыйфатлы комплектлау	"Саба үзәкләштерелгән китапханәләр системасы" МБУ					
2.	Район китапханәләре өчен ел саен үткәрелә торган үзәкләштерелгән басмаларга язылу	"Саба үзәкләштерелгән китапханәләр системасы" МБУ					
3.	Махсус китапханә жиһазларын сатып алу юлы белән кулланучылар өчен уңайлы уку шартлары тудыру һәм башкалар.	"Саба үзәкләштерелгән китапханәләр системасы" МБУ	20 069,600	20 141,300	20 215,900	20 215,900	20 215,900
4.	Китапханә хезмәткәрләре кадрларының квалификациясен күтәрү	"Саба үзәкләштерелгән китапханәләр системасы" МБУ					
5.	Халыкка китапханә хезмәте күрсәтүне оештыру өлкәсендә китапханәләр эшчәнлеген тәэмин итү	"Саба үзәкләштерелгән китапханәләр системасы" МБУ					
	БАРЛЫГЫ:		20 069,600	20 141,300	20 215,900	20 215,900	20 215,900
	БАРЛЫГЫ		100 858,600				

3 Ярдәмче программа
“2021-2025 елларга Татарстан Республикасы Саба муниципаль районының
мәдәни - ял итү эшчәнлеген үстерү”

3 Ярдәмче программа паспорты

3 Ярдәмче программа исеме	“2021-2025 елларга Татарстан Республикасы Саба муниципаль районының мәдәни-ял эшчәнлеген үстерү” Ярдәмче программасы (алга таба - 3 Ярдәмче программа)
3 Ярдәмче программаны төп эшләүчеләр	Татарстан Республикасы Саба муниципаль районының “Саба үзәкләштерелгән авыл клуб системасы” МБУ (Район мәдәният йорты)
3 Ярдәмче программаның максатлары	<ul style="list-style-type: none"> - ял вакытын оештыру өчен шартлар тудыру һәм район халкын мәдәният оешмалары хезмәтләре белән тәмин итү; -районның мәдәният учреждениеләре хезмәтләреннән гражданнарның күбрәк файдалана алуын тәмин итү; - өзлексез һөнәри белем бирү системасында муниципаль мәдәният учреждениеләре эшчәнлеген камилләштерү; -гражданнарның мәдәни тормышта катнашуга ижади ирегән һәм хокукларын тәмин итү һәм район халкын ижади яктан тәрбияләү өчен шартлар тудыруда ярдәм итү; -Саба районында яшәүче барлык халыкларның тулы хокуклы социаль һәм милли-мәдәни үсеше өчен шартлар тәмин итү; -мәдәният учреждениеләре тарафыннан күрсәтелә торган муниципаль хезмәтләрнең сыйфатын күтәрү.
3 Ярдәмче программаның бурычлары	<ul style="list-style-type: none"> -районның муниципаль мәдәният учреждениеләре хезмәтләреннән гражданнарның күбрәк файдалана алуын тәмин итү; -авыл мәдәният учреждениеләре белән консультатив-методик эш алып баруның нәтижелелеген арттыру; -мәдәният учреждениеләре эшчәнлеген техник тәмин итү, ижади чараларны, фестивальләрне, конкурсларны тәмин итү һәм аларга хезмәт күрсәтү; -мәдәният учреждениеләрендә һөнәри кадрлар әзерләү системасын камилләштерү; -район мәдәният учреждениеләрендә сәләтле балаларның ижади потенциалын үстерү өчен шартлар тудыру; - кадрларның квалификациясен күтәрү системасын камилләштерү; -мәдәният учреждениеләрендә матди-техник базаны ныгыту; -мәдәният өлкәсендә күрсәтелә торган хезмәтләрнең сыйфатын һәм төрлелеген күтәрү өчен шартлар тудыру; - мәдәният өлкәсен үстерүнең оештыру, икътисадый һәм хокукый механизмнарын камилләштерү; - үзешчән халык ижаты өлкәсендә конкурс нигезендә ижат проектларына бирелә торган ярдәм механизмнарын үстерү; - жәмгыятьнең рухи кыйммәтләренең бербөтен системасы буларак, Саба районында яшәүче халыкларның мәдәниятен саклап калу өчен шартлар

	тудыру; -сәламәт яшәү рәвешенә, шулай ук традицион мәдәни, әхлакый һәм гаилә кыйммәтләренә йөз тоткан мөгълүмәт өлешен арттыру өчен оештыру һәм башка шартлар тудыру.
3 Ярдәмче программаны гамәлгә ашыру механизмы	3 Ярдәмче программаны гамәлгә ашыру беркетелгән чаралар планы нигезендә гамәлгә ашырыла
3 Ярдәмче программаны гамәлгә ашыру срогы	2021-2025 еллар
3 Ярдәмче программаны финанслау күләмнәре	2021-2025 елларда 3 Ярдәмче программаны Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы бюджеты акчалары хисабына финанслауның гомуми күләме 383 568,450 мең сум тәшкил итәчәк, шул исәптән еллар буенча: 2021 ел - 76 325,600 мең сум; 2022 ел - 76 598,200 мең сум; 2023 ел - 76 881,550 мең сум; 2024 ел - 76 881,550 мең сум; 2025 ел - 76 881,550 мең сум. 3 Ярдәмче программаны финанслау күләмнәре фаразлану характерына ия һәм Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Советының чираттагы финанс елына (чираттагы финанс елына һәм план чорына)Саба муниципаль районы бюджеты турындагы карары нигезендә төгәлләштереләчәк.
3 Ярдәмче программаны гамәлгә ашыруның көтелә торган ахыргы нәтижәләре, аны гамәлгә ашыруның планлаштырылган нәтижәләгә бәяләү	-клуб формированияләрендә катнашучы халыкның чагыштырма авырлыгын 2020 елда Саба районы халкының гомуми санының 26,0 процентыннан 2025 елда 30,0 процентка кадәр арттыру; -район мәдәният учреждениеләренә матди-техник базасын ныгыту; -мәдәният учреждениеләрен эксплуатацияләүнең куркынычсызлыгын тәмин итү; - күрсәтелә торган хезмәтләренә сыйфатыннан халыкның канәгатьлек дәрәжәсен күтәрү;

1. Программаны гамәлгә ашыру өлкәсенә характеристика, күрсәтелгән өлкәдәге төп проблемаларны тасвирлау һәм аның үсеш фаразы

Саба муниципаль районының “Саба үзәкләштерелгән авыл клуб системасы” муниципаль бюджет учреждениесе (Район мәдәният йорты) үз эченә 59 мәдәният учреждениесен (Авыл мәдәният йортлары, авыл клублары, район мәдәният йорты, күчмә клублар) ала. Аларның эшчәнлегенә гражданнарның мәдәни үсешенә ярдәм итә.

Районның муниципаль мәдәният учреждениесе соңгы елларда һәвәскәр ижат берләшмәләре, халык ижаты коллективлары, кызыксыну клублары, гаилә ижат коллективлары белән эшләүдә билгеле бер тәҗрибә тупладылар, мәдәният өлкәсендә халыкның төрле катламнарының төп ихтыяжларын ачыкладылар.

Муниципаль мәдәният учреждениеләре эшенә нәтижәләгән мөһим күрсәткеч булып хезмәт күрсәтүче кешеләр санының динамикасы тора.

675 клуб оешмасында 8393 кеше даими шөгылләнә. Ел саен клубларда 14055 мәдәни-массакуләм чара үткәрелә. һәвәскәр сәнгатьнең барлык жанрлары буенча традицион ижади акцияләр системалары барлыкка килгән. Төрле бәйрәмнәр, фестивальләр, смотрлар, конкурслар, тематик кичәләр, театральләштерелгән бәйрәмнәр үткәрелә.

Шул ук вакытта муниципаль мәдәният учреждениеләре эшчәнлегендә планы чишелешне таләп итә торган кайбер проблемалар да бар.

Саба муниципаль районының заманча мәдәни тормышының мөһим өлеше- клуб учреждениеләре эшчәнлеге. Театр постановкалары, концерт программалары, тематик кичәләр булдыру һәм күрсәтү белән беррәттән, аларның төп эшчәнлегендә фестивальләр, конкурслар һәм сәнгати-ижади характердагы башка чаралар оештыру, халыкның сәхнә сәнгатенә ихтыяжларын булдыру һәм канәгатьләндерү мөһим.

Йөрешне арттыру, эшчәнлек күләмен арттыру, район клуб учреждениеләрендә тамашачылар аудиториясен жәлеп итү максатыннан яңа эш формалары эшләнә, үзешчән сәнгатьтә катнашучыларның сәнгать һәм иҗат осталыгы камилләштерелә.

Саба муниципаль районында мәдәниятнең бүгенге үсеш дәрәжәсе күбесенчә нәфис ижади эшнең барлыкка килгән һәм нәтиҗәле эшли торган системасы, атап әйткәндә, мәдәният учреждениеләре челтәре, кадрлар әзерләү, эшчәнлекнең төрле рәвешләрен камилләштерү белән тәмин ителә. Мәдәният учреждениеләрен заманча таләпләргә техник яктан тәмин итүнең туры килмәве, сәхнә костюмнарын, музыка коралларын яңартуға финанс чаралары житмәве, яңын куркынычсызлыгын тәмин итүгә акчалар булмау, учреждениеләрнең заманча компьютер техникасы белән тәмин ителешенең түбән булуы, яңа мәгълүмати технологияләргә ия квалификацияле кадрлар кытлыгы, мәдәният хезмәткәрләренең хезмәт мотивациясе дәрәжәсенең житәрлек булмавы сакланып кала. Мәдәният учреждениеләренең матди-техник базасы искерде һәм сыйфатлы яңартуға мохтаж. Авыл мәдәният учреждениеләрендә югары һәм урта-махсус белемле белгечләр өлеше 90%тан артык.

Саба муниципаль районы халкы файдалана торган мәдәният хезмәтләре күләме елдан-ел арта барган саен күрсәтелә торган хезмәтләрнең сыйфаты арта бара.

Муниципаль хезмәт күрсәтүләрнең сыйфатын күтәрү - бюджет процессы реформасын гамәлгә ашыруның, Саба муниципаль районында бюджет чыгымнарының нәтиҗәлелеген арттыру программасының юнәлешләренең берсе.

Клуб учреждениеләре эшчәнлегендә булган проблемаларны хәл итү, куелган максатларга ирешү һәм тактик бурычларны хәл итү программа-максатчан методны кулланып, ягъни аерым, махсулаштырылган максатчан программаны гамәлгә ашыру юлы белән барырга тиеш, бу бюджет ресурсларыннан файдалануның нәтиҗәлелегенең зур дәрәжәсен һәм аларның күләмнәрен планлаштырылган нәтиҗәләргә ирешү белән яхшы бәйләнешне тәмин итәчәк.

2.3 Ярдәмче программаны гамәлгә ашыруның төп максатлары һәм бурычлары, сроклары һәм этаплары

3 Ярдәмче программаның төп максаты - Саба муниципаль районы территориясендә бердәм мәдәни киңлекне саклап калу һәм үстерү. Әлеге максатка ирешү түбәндәге программа бурычларын хәл итүне күздә тотта.

3 Ярдәмче программаның максаты-мәдәният өлкәсендә сәясәтне тормышка ашыру чараларының комплекслы системасын камилләштерү, нәтиҗәле эшчәнлек һәм Саба муниципаль районы халкына ижади коллективлар һәм мәдәният учреждениеләре тарафыннан хезмәт күрсәтү өчен хокукый, икътисадый һәм оештыру шартларын үстерү һәм ныгыту.:

– ял вакытын оештыру өчен шартлар тудыру һәм район халкын мәдәният оешмалары хезмәтләре белән тәмин итү;

- районның мәдәният учреждениеләре хезмәтләреннән гражданнарның күбрәк файдалана алуын тәмин итү;
- өзлексез һөнәри белем бирү системасында муниципаль мәдәният учреждениеләре эшчәнлеген камилләштерү;
- гражданнарның мәдәни тормышта катнашуга ижади ирегән һәм хокукларын тәмин итү һәм район халкын ижади яктан тәрбияләү өчен шартлар тудыруда ярдәм итү;
- Саба муниципаль районында яшәүче барлык халыкларның тулы хокуклы социаль һәм милли-мәдәни үсеше өчен шартлар тәмин итү;
- мәдәният учреждениеләре күрсәтә торган муниципаль хезмәтләрнең сыйфатын күтәрү.

3 Ярдәмче программа «2021-2025 елларга Татарстан Республикасы Саба муниципаль районында мәдәни-ял итү эшчәнлеген үстерү» мәдәният учреждениеләренең бурычларына ирешүгә юнәлдерелгән.

3 Ярдәмче программаның бурычлары түбәндәгеләр:

- мәдәният өлкәсе оешмаларының махсус жиһазларын модернизацияләүдә ярдәм күрсәтү, музыкаль инструментлар сатып алу, компьютер технологияләрен кертү, матди базаны ныгыту;
- районның муниципаль мәдәният учреждениеләре хезмәтләреннән гражданнарның күбрәк файдалана алуын тәмин итү;
- авыл мәдәният учреждениеләре белән консультатив-методик эш алып баруның нәтижәлеләгән арттыру;
- мәдәният учреждениеләре эшчәнлеген техник яктан тәмин итү, ижади чараларны, фестивальләрне, конкурсларны тәмин итү һәм аларга хезмәт күрсәтү;
- мәдәният учреждениеләрендә һөнәри кадрлар әзерләү системасын камилләштерү;
- район мәдәният учреждениеләрендә сәләтле балаларның ижади потенциалын үстерү өчен шартлар тудыру;
- кадрларның квалификациясен күтәрү системасын камилләштерү;
- мәдәният учреждениеләрендә матди-техник базаны ныгыту;
- мәдәният өлкәсендә күрсәтелә торган хезмәтләрнең сыйфатын һәм төрлеләгән арттыру өчен шартлар тудыру;
- мәдәният өлкәсен үстерүнең оештыру, икътисадый һәм хокукый механизмнарны камилләштерү;
- үзешчән халык ижаты өлкәсендә конкурс нигезендә ижат проектларына күрсәтелә торган ярдәм механизмнарны үстерү;
- жәмгыятьнең рухи кыйммәтләренең бербөтен системасы буларак Саба муниципаль районында яшәүче халыкларның мәдәни саклап калу өчен шартлар тудыру;
- сәламәт яшәү рәвешенә, шулай ук традицион мәдәни, әхлакый һәм гайлә кыйммәтләренә йөз тоткан мәгълүмат өлешен арттыру өчен оештыру һәм башка шартлар тудыру.

3 Ярдәмче программаның төп чараларын гамәлгә ашыруның көтелә торган нәтижәлелеге индикаторлары исемлегә 1 таблицада китерелгән.

1 нче таблица

3 Ярдәмче программаны гамәлгә ашыру нәтижәлелеге индикаторлары

Индикаторлар	2021	2022	2023	2024	2025
Район мәдәният учреждениеләрендә тамашачылар санын арттыру, мең кеше	748,1	749,1	750,1	751,1	752,1
Клуб формированиеләрендә катнашучы халыкның чагыштырма авырлыгын арттыру, процентлар	26%	27%	28%	29%	30%
Муниципаль мәдәният учреждениеләрендә йөреш саны, процентлар	2%	2,4%	2,6%	2,8%	3%

3. 3 Ярдәмче программаны ресурслар белән тәэмин итү

2021-2025 елларда 3 Ярдәмче программаны Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы бюджеты акчалары хисабына финанслауның гомуми күләме 383 568,450 мең сум тәшкил итәчәк, шул исәптән еллар буенча:

- 2021 ел - 76 325,600 мең сум;
- 2022 ел - 76 598,200 мең сум;
- 2023 ел - 76 881,550 мең сум;
- 2024 ел - 76 881,550 мең сум;
- 2025 ел - 76 881,550 мең сум.

3 Ярдәмче программаны финанслау күләмнәре фаразлану характерына ия һәм Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Советының чираттагы финанс елына (чираттагы финанс елына һәм план чорына)Саба муниципаль районы бюджеты турындагы карары нигезендә төгәлләштереләчәк.

4. 3 Ярдәмче программа чаралары

Әлеге 3 Ярдәмче программа кысаларында 1 нче кушымта нигезендә түбәндәге чаралар системасы гамәлгә ашырылачак:

- муниципаль мәдәният учреждениеләрен мәдәни хезмәтләр күрсәтүнең сыйфатын арттыру максатларында заманча тавыш, яктылык, видеопроекцион, компьютер жиһазлары, сәхнә костюмнары белән тәэмин итү;
- балалар һәм яшыләр өчен район фестивальләрен, конкурсларын, ижат акцияләрен уздыру;
- район, республика, бөтенроссия фестивальләрендә, конкурсларда катнашу өчен үзешчән халык ижаты коллективларына ярдәм күрсәтү;
- мәдәният учреждениеләре кадрларының квалификациясен күтәрү программасын гамәлгә ашыру;
- муниципаль мәдәният учреждениеләре арасында ел саен ижади проектлар конкурсларын үткәрү;

5. 3 Ярдәмче программаны гамәлгә ашыруның көтелә торган нәтижеләре

3 Ярдәмче программаны гамәлгә ашыру мәдәният өлкәсенә районның социаль һәм икътисадый үсешендә реаль ресурсларның берсе булырга мөмкинлек бирәчәк. Мәдәният өлкәсен модернизацияләү мәдәният учреждениеләре эшчәнлегенә нәтижелелеген күтәрүгә, күрсәтелә торган хезмәтләрнең сыйфатын яхшыртуга китерәчәк. Заманча технологияләрне куллану халыкның мәдәни кыйммәтләрдән һәм хезмәт күрсәтүләрдән файдалану мөмкинлеген арттырачак.

Ярдәмче программаны гамәлгә ашыру нәтижеләре түбәндәгеләр булачак:

- түләүле чараларда мәдәният учреждениеләрендә тамашачылар санын 2020 елда 196,8 кешедән 2025 елда 214,3 мең кешегә кадәр арттыру;
- клуб формированиеләрендә катнашучы халыкның чагыштырма авырлыгын Саба муниципаль районы халкының гомуми санының 2020 елда 26,0 процентыннан 2025 елда 30,0 процентка кадәр арттыру;
- 2020 елда муниципаль мәдәният учреждениеләрендә тамашачылар санын 748,1 мең кешедән 2025 елда 752,1 мең кешегә кадәр арттыру;
- район мәдәният учреждениеләренең матди-техник базасын ныгыту;
- мәдәният учреждениеләрен заманча таләпләргә туры китереп жиһазлау;
- мәдәният учреждениеләрен эксплуатацияләүнең куркынычсызлыгын тәэмин итү;

– -халыкның күрсәтелә торган хезмәтләрнең сыйфатыннан канәгать булу дәрәжәсен күтәрү. 3 Ярдәмче программаны гамәлгә ашырганда түбәндәге финанс куркынычлары барлыкка килергә мөмкин:

– программа чараларын гамәлгә ашыруга бер ел кысаларында бюджет акчаларын тулысынча бүлеп бирелмичә, шуның нәтижәсендә чаралар башкаруның планлаштырылган күләмнәре үзгәрергә мөмкин;

– өстенлекле проектларда һәм чараларда акчалар концентрациясенә бәйле аерым программа чараларына чыгымнарның артуына (кыскаруына) бәйле рәвештә финанслау күләмнәре төгәлләштерелә, бу 3 Ярдәмче программага үзгәрешләр кертүне таләп итә;

– программа чаралары кысаларында сатып алу каралган товарларның һәм хезмәт күрсәтүләрнең аерым төрләрә бәяләр арту белән бәйле, бу аерым программа чараларына чыгымнарны арттыруга китерәчәк.

“2021-2025 елларга Татарстан Республикасы Саба муниципаль районының мәдәни-ял итү эшчәнлеген үстерү” ярдәмче программасына 1 кушымта

**“2021-2025 елларга Татарстан Республикасы Саба муниципаль районының мәдәни - ял итү эшчәнлеген үстерү”
3 Ярдәмче программасының төп чаралары**

№	Исеме	Жаваплы башкаручылар	Башкару сроклары	Еллар буенча финанслау күләме, мең сум.				
				2021	2022	2023	2024	2025
Төп чара: Клуб учреждениеләрен үстерү.								
1. Халык ижатын һәм үзешчән сәнгатьне үстерү								
1.1.	Район халык коллективларының гастроль эшчәнлегенә ярдәм итү	Саба муниципаль районының «Саба ҮАКС» МБУ (Район мәдәният йорты)	2021-2025еллар					
1.2.	Республика киңәшмәләрендә, семинарларда, мастер-классларда, кадрларның квалификациясен күтәрү һәм яңадан әзерләү курсларында катнашу	Саба муниципаль районының «Саба ҮАКС» МБУ (Район мәдәният йорты)	2021-2025еллар					
2. Мәдәният учреждениеләренең матди-техник базасын ныгыту								
2.1.	Район мәдәният учреждениеләрен музыка кораллары, акустик аппаратура, техник чаралар, сәхнә костюмнары һәм башкалар белән тәэмин итү.	Саба муниципаль районының «Саба ҮАКС» МБУ (Район мәдәният йорты)	2021-2025еллар					
2.2.	Мәдәният учреждениеләрен компьютерлар белән тәэмин итү, электрон почта эшен	Саба муниципаль районының «Саба ҮАКС» МБУ (Район мәдәният йорты)	2021-2025еллар					

	системалаштыру, челтәр технологияләрен үстерү буенча эшне дәвам итү	йорты)						
2.3.	Мәдәният һәм сәнгать учреждениеләрен көзге-кышкы шартларда эшләүгә әзерләү	Саба муниципаль районының «Саба ҮАКС» МБУ (Район мәдәният йорты)	2021-2025еллар					
2.4.	Район мәдәният учреждениеләрен яңгынга каршы беренчел саклану чаралары (яңгын сүндерү жайланмалары, яңгын сүндерү цитлары өчен инвентарь) белән тәмин итү	Саба муниципаль районының «Саба ҮАКС» МБУ (Район мәдәният йорты)	2021-2025еллар					
2.5.	Районның мәдәни-ял итү учреждениеләре өчен жиһазлар, яктылык-тавыш аппаратурасы сатып алу	Саба муниципаль районының «Саба ҮАКС» МБУ (Район мәдәният йорты)	2021-2025еллар					
3. Халыкка хезмәт күрсәтү өлкәсен үстерү								
3.1.	Халыкның мәдәни-ял итү эшчәнлегенә хезмәт күрсәтү өлкәсендә район мәдәният йортын, авыл мәдәният йортларын, авыл клубларын тәмин итү	Саба муниципаль районының «Саба ҮАКС» МБУ (Район мәдәният йорты)	2021-2025еллар					
	БАРЛЫГЫ:			76 325,600	76 598,200	76 881,550	76 881,550	76 881,550
	БАРЛЫГЫ:			383 568,450				

“2021-2025 елларга Татарстан
 Республикасы Саба муниципаль
 районы мәдәниятен үстерү”
 муниципаль программасына
 4 кушымта

4 Ярдәмче программа
“2021-2025 елларга Татарстан Республикасы Саба муниципаль районының
мәдәнияте өлкәсендә чаралар үткәру”

4 Ярдәмче программа паспорты

4 Ярдәмче программа исеме	“2021-2025 елларга Татарстан Республикасы Саба муниципаль районының мәдәнияте өлкәсендә чаралар үткәру” ярдәмче программасы (алга таба -4 Ярдәмче программа)
4 Ярдәмче программаны төп эшләүчеләр	Татарстан Республикасы Саба муниципаль районының “Саба үзәкләштерелгән авыл клуб системасы” МБУ (Район мәдәният йорты)
4 Ярдәмче программаның максаты	-мәдәният өлкәсендә чаралар оештыру һәм үткәру
4 Ярдәмче программаның бурычлары	-профессиональ коллективлар, башкаручылар һәм авторлар катнашында спектакльләр, концертлар, башка театр-тамаша һәм күргәзмә чаралары үткәру ; -төрле консультацияләр эшен оештыру, тематик кичәләр, телдән журналлар, ижади очрашулар циклы, мәгърифәтчелек эшчәнлегенә башка формаларын үткәру; -төбәк һәм жирле горейф-гадәтләргә туры китереп, массакуләм театральләштерелгән бәйрәмнәр һәм тамашалар, халык күңел ачулары, йолалар һәм ритуаллар үткәру; -халыкның төрле төркемнәренә ялын оештыру, шул исәптән ял һәм бию кичләре, дискотекалар, яшьләр баллары, карнаваллар, балалар иртәнгә бәйрәмнәре, уен һәм башка мәдәни-күңел ачу программалары уздыру; -китапханәләрнең һәм музейларның мәдәни-агарту эшчәнлеген үстерү; - китапханәгә кулланучыларның киң даирәсен жәлеп итү максатында чаралар, конкурслар оештыру һәм үткәру; - истәлекле даталарга, вакыйгаларга карата китапханә чараларын оештыру һәм үткәру; - район әһәмиятендәге чараларны оештыру һәм уздыру; -Саба муниципаль районы мәдәният өлкәсен төбәкара, бөтенроссия һәм халыкара чараларда тәкъдим итү; - Саба муниципаль районы территориясендә мәдәниятне үстерү өчен стимуллар булдыру;
4 Ярдәмче программаны тормышка ашыру механизмы	4 Ярдәмче программаны гамәлгә ашыру беркетелгән чаралар планы нигезендә гамәлгә ашырыла
4 Ярдәмче программаны гамәлгә ашыру срогы	2021-2025 еллар
4 Ярдәмче программаны	2021-2025 елларда 4 Ярдәмче программаны Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы бюджеты акчалары хисабына финанслауның

финанслау күлэмнәре	<p>гомуми күләме 26 350,000 мең сум тәшкил итәчәк, шул исәптән еллар буенча:</p> <p>2021 ел - 5 270,000 мең сум; 2022 ел - 5 270,000 мең сум; 2023 ел - 5 270,000 мең сум; 2024 ел - 5 270,000 мең сум; 2025 ел - 5 270,000 мең сум.</p> <p>4 Ярдәмче программаны финанслау күлэмнәре фаразлану характерына ия һәм Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Советының чираттагы финанс елына (чираттагы финанс елына һәм план чорына)Саба муниципаль районы бюджеты турындагы карары нигезендә төгәлләштереләчәк.</p>
4 Ярдәмче программаны гамәлгә ашыруның көтелә торган ахыргы нәтижәләре, аны гамәлгә ашыруның планлаштырылган нәтижәләгә бәяләү	<p>-мәдәният учреждениеләрендә түләүле чараларда тамашачылар санын 2019 елда 196,8мең кешедән 2025 елда 243,3 мең кешегә кадәр арттыру; -мәдәният өлкәсендә төрле дәрәжәдәге чаралар санын 2019 елда 62 дән 2025 елда 75 кә кадәр арттыру; -китапханәләргә, музейларга йөрүнең артуы.</p>

1. 4 Ярдәмче программаны гамәлгә ашыру өлкәсенә характеристика, күрсәтелгән өлкәдәге төп проблемаларны тасвирлау һәм аның үсеш фаразы

Бүгенге көндә авыл жирлегендә һәм район үзегендә мәдәни - ял итү учреждениеләре сәламәт яшәү рәвешен пропагандалау, балаларның, үсмерләрнең, яшьләрнең һәм өлкәннәрнең әхлаклылыгын тәрбияләү, кулланучыларның барлык катламнары арасында китап һәм укуны алга жиберү, шулай ук халыкның барлык категорияләренә тулы ялын оештыру үзәге булып тора.

Алар хезмәт ияләренә һәм балаларның бәйрәмнәрен һәм йолаларын, ритуалларын, халык бәйрәмнәрен, чараларын, халык һәм һөнәри бәйрәмнәрен, жәйге һәм кышкы ялын вакытында һәм сыйфатлы итеп әзерләүгә һәм уздыруга зур әһәмият бирәләр. Кыш көне бәйрәмнең үзәге булып Район мәдәният йорты, үзәк мәйдан тора. Бәйрәмдә районның барлык хезмәт коллективлары, үзешчән сәнгатьтә катнашучылар, укучылар катнаша. Район китапханәләрендә истәлекле даталарга, вакыйгаларга багышланган, тематик, туган якны өйрәнү, танып белү чаралары уздырыла.

Районда мәдәни хезмәт күрсәтү 92 мәдәни-ял итү учреждениесе белән тәэмин ителә, шул исәптән:

“Саба үзәкләштерелгән авыл клубы системасы” МБУ - Район мәдәният йорты, 24 авыл мәдәният йорты, 31 авыл клубы, 3 автоклуб;

“Саба үзәкләштерелгән китапханәләр системасы” МБУ - Әбрар Кәримуллин исемендәге район китапханәсе, Район балалар китапханәсе һәм 27 авыл китапханәсе;

“Саба үзәкләштерелгән туган якны өйрәнү музейе” МБУ - Район туган якны өйрәнү музейе, филиал (Саба урман хужалыгы тарихы музейе).

2019 елда 13584 мәдәни-ял чарасы үткәрелде, шул исәптән балалар һәм яшүсмерләр өчен - 5095. Түләүле нигездә- 4140 , шул исәптән балалар өчен - 229 чара үткәрелгән.

Мәдәният хезмәткәрләре, заман белән бергә атлап, халыкка мәдәни хезмәт күрсәтүнең төрле ысулларын кулланалар. Оештыру эшләрендә һәм төрле чаралар үткәрүдә аларга район мәдәният йорты, А.Кәримуллин исемендәге район китапханәсе методистлары ярдәм итә.

Массакүләм бәйрәмнәр, йола тематикасы чаралары гомумкешелек идеяләрен, үз-үзенне тоту нормаларын, социаль хисләрен, сәнгати зәвыкны һәм эстетик күзаллауларны формалаштыруга сизелерлек йогынты ясыи.

Район мәдәният йортында, авыл мәдәният йортларында, клубларда чаралар уздырыла: Яңа ел бал-маскарады, Иске Яңа ел, Гашыйклар көне, Ватанны яклау көне, “Кабак бәйрәме”, “Нәүрүз”, Өлкәннәр йортында һәм тернәкләндерү үзәгендә концертлар, хезмәт көненә багышлап “Күнелләрдә яз, йөрәкләрдә наз”, Ветераннарны хөрмәтләү көне, Сабантуй милли бәйрәме, Яшьләр көне һ.б.

Шулай ук конкурслар үткәрелде: “Ачык булса тарих капкалары – үткәннәргә кайтыр юллар бар”, “Гармуннарга кушылып жырылык әле”, “Сихри моңнар”, “Татар егете”, “Нәүрүз гүзәле”, “Созвездие-Йолдызлык”, “Йолдызларга омтылам”, “Ягымлы яз”, “Идел йорт”, “Без Тукай варислары” һ.б.

Китапханәләрдә 1 июньгә - Балаларны яклау көненә рәсем конкурслары, Г.Тукайның туган көненә, Жинү көненә конкурслар уздырыла, ел йомгаклары буенча “Елның иң актив укучысы”, “Иң күп китап укучы гаилә” һәм башка конкурслар, Яңа елга викториналар, конкурслар үткәрелә.

Бүген дөнъяның һәр почмагында иң танылган “Сабантуй” милли бәйрәме колориты, татар халкының көнкүреше һәм гореф-гадәтләре белән һәркем таныш. Бәйрәм гадәттәгечә июнь аенда уза.

Татарстан Республикасы көне 30 августта һәм гадәттәгечә - киң колач һәм шатлык белән билгеләп үтелә. Бәйрәм салют белән тәмамлана.

Сәнгать юнәлешендәге клуб формироваиеләренә ижади эше концертлар һәм спектакльләр белән чыгышлар оештыру, конкурсларда һәм башка ижади чараларда катнашу чараларын күздә тоту. Ел саен мәдәният йортларының ижат коллективлары үзләренә ижат сезоннарын тәмамлап, үзләренә отчет яки юбилей концертларын тамашачылар хөкеменә тәкъдим итәләр.

1 июнь -Халыкара балаларны яклау көненә багышланган чаралар май ахырында башлана. Саба муниципаль районының үзәк мәйданы берничә сәгатькә балачак дөнъясына әверелә. Яшьләр өчен клуб учреждениеләрендә күңелле бәйрәм тамашалары уздырыла.

Районда гадәттәгечә Халыкара Өлкәннәр көненә һәм Халыкара инвалидлар көненә багышланган бәйрәм чаралары, сезонлы авыл хужалыгы ярминкәләре, Авыл хужалыгы хезмәткәрләре көне һәм башкалар уздырыла. Һәр чара ел саен үткәрелсә дә, һәр тапкыр - сәхнә чишелешенә яңа идеясе, чара барышын кызыклы кую, оригиналь бизелеш.

Шул ук вакытта профессиональ һәм ижат коллективларын үстерү, мәдәни эшчәнлеккә ижади яшьләренә жәлеп итү өчен стимуллар булдыру максатында, адреслы ярдәмнең комплекслы системасын формалаштырырга кирәк, ул түбәндәгеләрне үз эченә ала:

фестивальләр, конкурслар, күргәзмәләр үткәрү проектларына ярдәм итү юлы белән һөнәри сәнгатьне пропагандалау, ижади коллективларны һәм башкаручыларны сәнгать ягынан камилләштерү, шулай ук коллективларның төбәк, бөтенроссия, фестивальләр, конкурсларда катнашуы өчен шартлар тудыру;

үзешчән сәнгать ижаты фестивальләрен, шотрларын, конкурсларын үткәрү һәм төрле дәрәжәдәге чараларда катнашуны оештыру;

конкурслар, күргәзмәләр, фестивальләр һ.б. оештыру аша яшь сәләтләренә ачыклау, сәләтле балаларга ярдәм күрсәтү, бөтенроссия һәм халыкара конкурсларда һәм фестивальләрдә катнашу мөмкинлегенә бирү юлы белән ижади ресурсларны даими яңарту.

Халык ижатына ярдәм итүнең комплекслы системасын формалаштырмыйча, әлегә ярдәмче программада каралган яшь сәләтләренә ачыкламыйча мәдәни хезмәт күрсәтү сыйфатын киметү, халыкның ижади коллективларда катнашуы белән кызыксынуын югалту, мәдәният өлкәсендә белем алуга ихтыяж кимү һәм, нәтижә буларак, тармакның кадрлар потенциалын югалту куркынычы туа.

2. 4 Ярдәмче программаны гамәлгә ашыруның төп максатлары һәм бурычлары, сроклары һәм этаплары

4 Ярдәмче программаның төп максаты-- Саба муниципаль районы территориясендә мәдәният өлкәсендә чаралар оештыру һәм уздыру.

Әлеге максатка ирешү түбәндәге бурычларны хәл итүне күз алдында тоты:

- спектакльләр, концертлар, башка театр-тамаша һәм күргәзмә чараларын, шул исәптән профессиональ коллективлар, башкаручылар һәм авторлар катнашында үткәру;
- төрле консультацияләр эшен оештыру, тематик кичәләр, телдән журналлар, ижади очрашулар цикллари, агарту эшчәнлегенең башка рәвешләрен үткәру;
- күпсанлы театральләштерелгән бәйрәмнәр һәм тамашалар, халык күңел ачулары, төбәк һәм жирле горейф-гадәтләр нигезендә йолалар һәм ритуаллар үткәру;
- халыкның төрле төркемнәренең ялын оештыру, шул исәптән ял һәм бию кичләре, дискотекалар, яшьләр баллары, карнаваллар, балалар иртәнге бәйрәмнәре, уен һәм башка мәдәни-күңел ачу программалары уздыру;
- китапханәләрнең һәм музейларның мәдәни-агарту эшчәнлеген үстерү;
- халыкның барлык катламнары арасында укуны популярлаштыру, кулланучыларны жәлеп итү максатында викториналар, конкурслар, китапханә чаралары үткәру;
- истәлекле даталарны, вакыйгаларны яктырту, туган якны өйрәнү материалларын өйрәнү максатында танып-белү китапханә чараларын үткәру;
- район әһәмиятендәге чараларны оештыру һәм үткәру, Саба муниципаль районының мәдәният өлкәсен төбәкара, бөтенроссия һәм халыкара чараларда тәкъдим итү;
- Саба муниципаль районы территориясендә мәдәниятне үстерү өчен стимуллар булдыру.

4 Ярдәмче программаның төп чараларын гамәлгә ашыруның көтелә торган нәтижәләгә индикаторлары исемлегә 1 таблицада китерелгән.

1 нче таблица

4 Ярдәмче программаны гамәлгә ашыру нәтижәләгә индикаторлары

Индикаторлар	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Түләүле чараларда катнашучы халыкның чагыштырма авырлыгын арттыру, процентлар	23%	24%	25%	26%	27%	28%
-мәдәният өлкәсендә төрле дәрәжәдәге чаралар санын арттыру	62	65	67	70	72	75
-йөрешне арттыру	21%	22%	23%	24%	25%	26%
музейларга йөрүнең артуы	22%	23%	24%	25%	26%	27%

3. 4 Ярдәмче программаны ресурслар белән тәэмин итү

2021-2025 елларда 4 Ярдәмче программаны Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы бюджеты акчалары хисабына финанслауның гомуми күләме 26 350,000 мең сум тәшкил итәчәк, шул исәптән еллар буенча:

2021 ел - 5 270,000 мең сум;

2022 ел - 5 270,000 мең сум;

2023 ел - 5 270,000 мең сум;

2024 ел - 5 270,000 мең сум;

2025 ел - 5 270,000 мең сум.

4 Ярдәмче программаны финанслау күләмнәре фаразлану характерына ия һәм Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Советының чираттагы финанс елына (чираттагы финанс елына һәм план чорына)Саба муниципаль районы бюджеты турындагы карары

нигезендә төгәлләштереләчәк.

4. 4 Ярдәмче программа чаралары

Әлеге 4 Ярдәмче программа кысаларында 1 нче кушымта нигезендә түбәндәге чаралар системасы гамәлгә ашырылачак:

- музейда район конкурслары, чаралар үткәрү;
- китаплар укуны популярлаштыру, район халкы арасында фондлар ачу максатыннан китапханәләрдә район конкурслары, чаралар үткәрү;
- клуб учреждениеләрендә чаралар оештыру һәм үткәрү, шул исәптән балалар һәм яшьләр өчен район конкурслары уздыру.

5. 4 Ярдәмче программаның социаль-иқтисадый нәтижәлелеген бәяләү

4 ярдәмче программасы үзешчән сәнгать ижатын саклап калырга һәм алга таба үстерүне тәэмин итәргә, халыкны мәдәният учреждениеләренә күбрәк жәлеп итү өчен шартлар тудырырга, традицион халык культурасын, милли горөф-гадәтләренә, йолаларны саклап калырга ярдәм итәчәк.

4 Ярдәмче программаны гамәлгә ашыру нәтижәләре түбәндәгеләр булачак:

- түләүле чараларда мәдәният учреждениеләрендә тамашачылар санын 2019 елда 120,1 мең кешедән 2025 елда 241,3 мең кешегә кадәр арттыру;
- мәдәният өлкәсендә төрлө дәрәжәдәге чаралар санын 2019 елда 62 дән 2025 елда 75 кә кадәр арттыру.

- халыкның барлык катламнары арасында укуны популярлаштыру, кулланучыларны жәлеп итү максатында викториналар, конкурслар, китапханә чаралары үткәрү;

- истәлекле даталарны, вакыйгаларны яктырту, туган якны өйрәнү материалларын өйрәнү максатында танып белү чараларын үткәрү;

4 Ярдәмче программаны гамәлгә ашырганда түбәндәге финанс куркынычлары туарга мөмкин:

– программа чараларын гамәлгә ашыруга бер ел кысаларында бюджет акчаларын тулысынча бүлеп бирелмичә, шуның нәтижәсендә чаралар башкаруның планлаштырылган күләмнәре үзгәрергә мөмкин;

– өстенлекле проектларда һәм чараларда акчалар концентрациясенә бәйлә аерым программа чараларына чыгымнарның артуына (кыскаруына) бәйлә рәвештә финанслау күләмнәре төгәлләштерелә, бу 4 Ярдәмче программага үзгәрешләр кертүне таләп итә;

– программа чаралары кысаларында сатып алу каралган товарларның һәм хезмәт күрсәтүләрнең аерым төрләренә бәяләр арту белән бәйлә, бу аерым программа чараларына чыгымнарны арттыруга китерәчәк.

**“2021-2025 елларга Татарстан Республикасы Саба муниципаль районының мәдәнияте өлкәсендә чаралар үткәрү”
4 Ярдәмче программасының төп чаралары**

№	Исеме	Жаваплы башкаручылар	Башкару сроклары	Еллар буенча финанслау күләме, мең сум.				
				2021	2022	2023	2024	2025
1. Төп чара: Мәдәният өлкәсендә башка чаралар үткәрү								
1.1.	<p>Район бәйрәмнәрен, конкурсларын оештыру һәм үткәрү:</p> <ul style="list-style-type: none"> – “Мөселман егете”, Гүзәл туташ; – «Уйныйбыз да, жырлыйбыз да, гармун кулларыбызда» Саба муниципаль районы Башлыгы призына татар халык музыкасын, 80-90 еллар жырларын башкаручылар конкурсы; – “Уйнагыз гармуннар” район конкурсы; – “Сихри моңнар” курайчылар, тальянчылар, гитарачылар конкурсы; – «Кабак 2020-2025» конкурсы; – шагыйрь Г.Тукайның туган көненә багышланган китап укучылар конкурсы; – “Нәүрүз” бәйрәме, “Сабантуй”, “Яңа ел”; – Өлкәннәр көненә, 1941-1945 елларда Бөек Ватан сугышында Жинү көненә, Мәдәният хезмәткәрләре көненә, Әниләр көненә, инвалидлар декадасына багышланган чаралар; – тематик кичәләр, концертлар, театральләштерелгән тамашалар, ял кичәләре һәм башкалар. <p>“Созвездие-Йолдызлык”, “Живой родник”, “Дулкыннар”, “Жырлы моңлы балачак”, “Если бы.....!”, “Сандугач керде күнелгә”, “Ватан”, “Балкыш-Сияние”, “Эхо веков в истории семьи – Тарихта без эзлебез”, “Уйнагыз гармуннар – Играй гармонь”, “Идел-йорт”, Исмәгыйль Мусин исемдәге кубызчылар, курайчылар, сорнаистлар конкурсы, "Иделкәем" балалар-яшүсмерләр</p>	Саба муниципаль районының «Саба ҮАКС» МБУ (Район мәдәният йорты)	2020-2025 еллар	5 270,000	5 270,000	5 270,000	5 270,000	5 270,000

	хэвэскэр театр хэм курчак коллективлары конкурсы хэм башкалар.							
1.2.	Музей чараларын үткэрү: -«Туган ягыбыз»; "Яшәү хакына барды солдат"; - "Саба районының мәдәни мирасы"; «Безнең төбәкнең тарихы турында кайгыртып» “Саба районы һәйкәлләре” - тематик кичәләр, районның күренекле кешеләре белән очрашулар	«Саба УТЯМ» МБУ	2021- 2025еллар					
1.3.	Китап хэм укуны алга жибәрү, аларга ярдәм итү буенча китапханә чаралары, район конкурслары үткәрү: «Елның иң актив укучысы»; «Иң күп укый торган гаилә»; - "Гаилә белән китапханәгә" проекты; - 1 июнь - Балаларны яклау көне; -«Г.Тукайның туган көненә багышланган шигырь уку конкурсы»; -«Әдәби марафон» -“Әдәби манзара” -“Әдәби кунакханә” -«Жәйге китапханә» проекты -«Әдәби алан» проекты -«Ямьле Саба» проекты - “Туган телләр хэм халыклар бердәмлеге елы” - "Иң яхшы китапханә"; -«Елны яктыртуда иң актив китапханә» һ.б. «Елның иң яхшы китапханәчесе» һөнәри осталык район конкурсын үткәрү.	«Саба УКС» МБУ	2021- 2025еллар					
	БАРЛЫГЫ:			5270, 000	5270, 000	5270, 000	5270, 000	5270, 000
	БАРЛЫГЫ:			26 350,000				

“2021-2025 елларга Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы мәдәниятен үстерү” муниципаль программасына 5 кушымта

**5 Ярдәмче программа
“2021-2025 елларга Татарстан Республикасы Саба муниципаль районында архив эшен үстерү”**

5 Ярдәмче программа паспорты

5 Ярдәмче программа исеме	“2021 - 2025 елларга Татарстан Республикасының Саба районында архив эшен үстерү” (алга таба - 5 Ярдәмче программа)
5 Ярдәмче программаның Дәүләт заказчысы	Татарстан Республикасы Саба муниципаль районының Башкарма комитеты
5 Ярдәмче программаның төп эшләүчесе	Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Башкарма комитетының Архив бүлеге
5 Ярдәмче программаның максаты	Гражданның, жәмгыять һәм дәүләт мәнфәгатьләрендә архив эше белән идарә итү
5 Ярдәмче программаның бурычы	Архив фонды документларын һәм башка архив документларын саклауны, исәпкә алуны, туплауны һәм алардан файдалануны тәмин итү
5 Ярдәмче программаны гамәлгә ашыру вакыты һәм этаплары	2021 - 2025 еллар
5 Ярдәмче программаны финанслау күләмнәренә еллар һәм чыганаclar буенча бүленеше	<p>2021-2025 елларда 5 Ярдәмче программаны Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы бюджеты акчалары хисабына финанслауның гомуми күләме 4 109,115 мең сум тәшкил итә, шул исәптән еллар буенча:</p> <p>2017 ел - 821,823 мең сум; 2018 ел - 821,823 мең сум; 2019 ел - 821,823 мең сум; 2020 ел - 821,823 мең сум; 2021 ел - 821,823 мең сум.</p> <p>5 Ярдәмче программаны финанслау күләмнәре фаразлану характерына ия һәм Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Советының чираттагы финанс елына (чираттагы финанс елына һәм план чорына)Саба муниципаль районы бюджеты турындагы карары нигезендә төгәлләштереләчәк.</p>
5 Ярдәмче	Ярдәмче программа чараларын гамәлгә ашыру 2025 елга түбәндәге

<p>программаның максатларын һәм бурычларын гамәлгә ашыруның көтелгән соңгы нәтижеләре (нәтижеләрне бәяләү индикаторларының еллар буенча бүленеше) һәм аның бюджет нәтижелелеге күрсәткечләре</p>	<p>күрсәткечләргә ирешергә мөмкинлек бирәчәк: архив бүлеге биналарының архив документларын даими саклауны тәмин итә торган норматив шартларга туры килү дәрәжәсе 88,9 процентка кадәр артачак; архивлар тарафыннан билгеләнгән срокларда башкарылган мөрәжәгатъләрнең бер ел эчендә кәргән мөрәжәгатъләрнең гомуми күләмендә 98,3 процентка кадәр өлеше артачак</p>
---	---

1.5 Ярдәмче программаны гамәлгә ашыру өлкәсенә характеристика, күрсәтелгән өлкәдәге төп проблемаларны тасвирлау һәм аның үсеш фаразы

Архивларда саклана торган документларның сакланышын тәмин итү өчен архив бинасында һәм бүлмәләрендә норматив режимнарны саклау өчен норматив шартлар, шул исәптән оптималь (норматив) режимнар булдыру кирәк. Норматив режимнар - янгынга каршы, каравыл, температура-дымлылык, яктылык, санитария-гигиена.

Архивлар янғын куркынычы аеруча зур булган объектлар рәтенә керә, чөнки аларда документларны ягулык чыганакларында саклыйлар.

Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Башкарма комитетының архив бүлегендә 1929 елдан 2010 елга кадәр 13 меңнән артык эш саклана. Архивларда саклана торган документлар гаять зур социаль әһәмияткә ия, чөнки ул социаль-хокукый характердагы мәгълүматны үз эченә ала. Норматив саклау режимнарын үтәмәү нәтижәсендә архив документларын югалту республика гражданның аларның хезмәт стажы, бүләкләү, тернәкләндерү һәм башкалар турында кирәкле мәгълүмат алу мөмкинлегеннән мәхрүм итәргә мөмкин.

Архивларның куркынычсызлыгын, документларны саклауның норматив режимнарын тәмин итүнең мөһимлеген аңлап, Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Башкарма комитетының архив бүлеге бу юнәлештә максатчан эш алып бара.

Әмма, күрелә торган чараларга карамастан, архив документлары хәзерге вакытта аларның сакланышын тулысынча тәмин итми торган шартларда тора.

Россия Федерациясе Гадәттән тыш хәлләр министрлыгының Татарстан Республикасы буенча дәүләт янғын күзәтчелеге идарәсе күрсәтмәләре буенча, алга таба янғын һәм сак куркынычсызлыгын ныгыту таләп ителә. Иң кискен проблемаларның берсе-температура-дымлылык режимын үтәү. "Кәгазь чыганаклардагы документлар" ОСТ нигезендә аның 17 - 19 °С температурасы һәм чагыштырмача дымлылыгы 50 - 55 процентта нормалары үтәлми Дәүләт саклау кагыйдәләре. Техник таләпләр" документларның искерү процессларын тизләтә. Әлеге режимны үтәүне тәмин итүче кондиционирлау системасы кирәк.

Сакланышны тәмин итү чаралары системасында документларны саклау мөмкинлеген бирә торган документларның иминият күчермәләре аерым урын алып тора. Моннан тыш, бер үк вакытта булдырыла торган позитив пленкада файдалану фонды аеруча кыйммәтле документларның төп нөсхәләрен кулланудан алуны тәмин итә диярлек. Архивларда документларны цифрлаштыру торган саен күбрәк тарала бара, бу документларны яңадан торгызу һәм мәгълүматны чын кешеләргә мөрәжәгать итмичә файдалануның яңа мөмкинлекләрен һәм киң перспективаларын бирә. Бу эшне активлаштыру өчен архивларга тиешле техника сатып алырга кирәк.

2. 5 Ярдәмче программаны гамәлгә ашыруның төп максатлары һәм бурычлары, сроклары һәм этаплары

5 Ярдәмче программаның максаты - гражданнар, жәмгыять һәм дәүләт мәнфәгатьләрендә архив эше белән идарә итү. Әлеге максатны гамәлгә ашыру Архив фонды документларын һәм башка архив документларын саклауны, исәпкә алуны, туплауны һәм файдалануны тәмин итү бурычын хәл итүне күздә тотта.

5 Ярдәмче программа бурычлары: архив фонды документларын һәм башка архив документларын саклауны, исәпкә алуны, туплауны һәм алардан файдалануны тәмин итү

3. 5 Ярдәмче программаны ресурслар белән тәмин итү

2021-2025 елларда 5 Ярдәмче программаны Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы бюджеты акчалары хисабына финанслауның гомуми күләме 4 109,115 мең сум тәшкил итә, шул исәптән еллар буенча:

2017 ел - 821,823 мең сум;

2018 ел - 821,823 мең сум;

2019 ел - 821,823 мең сум;

2020 ел - 821,823 мең сум;

2021 ел - 821,823 мең сум.

5 Ярдәмче программаны финанслау күләмнәре фаразлану характерына ия һәм Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Советының чираттагы финанс елына (чираттагы финанс елына һәм план чорына)Саба муниципаль районы бюджеты турындагы карары нигезендә төгәлләштереләчәк.

4. 5 Ярдәмче программа чаралары

5 Ярдәмче программаның төп чаралары 1 нче кушымтада күрсәтелгән.

5. 5 Ярдәмче программаның социаль-икътисадый нәтижәләлеге бәяләү

Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Башкарма комитетының архив бүлегендә саклана торган Архив фонды документлары гражданнарның, жәмгыятьнең һәм дәүләтнең 1929 елдан алып 2010 елга кадәрге матди һәм рухи тормышын чагылдыра. Аларда аны торгызуның һәм үстерүнең хокукый һәм оештыру нигезләре чагылыш тапкан, республиканың дәүләт үсешен тәмин итү, барлык дәүләт структураларының нәтижәле эшләве өчен кирәкле белешмәләр бар.

5 Ярдәмче программаны гамәлгә ашыру дәүләт милке булган әлеге документларның юкка чыгу куркынычын киметергә, тарихи-документаль мираска һәм районның мәгълүмати потенциалына зыянны булдырмый калырга мөмкинлек бирәчәк, дәүләт институтлары, мәдәниятләре, фәне эшчәнлегенә, гражданнарның мәгълүмат алуна һәм алардан файдалануна конституциячел хокукларын тәмин итү өчен моннан килеп чыга торган барлык тискәре нәтижәләре белән, шул исәптән аларның социаль ярдәменә бәйлә мөһим нәтижәләргә хәл итү өчен кирәкле. Архив бүлекләре хезмәткәрләренең һәм архив документларыннан файдаланучыларның хезмәт иминлеген күтәрүне һәм хезмәт шартларын яхшыртуны 5 Ярдәмче программаның социаль нәтижәләре итеп кертергә кирәк.

Янгыннар барлыкка килү нәтижәсендә мөлкәтнең юкка чыгуыннан матди югалтуларны минимальләштерү 5 Ярдәмче программаны гамәлгә ашыруның иң мөһим икътисадый нәтижәсе булырга тиеш. Янгын, шулай ук архив бүлекләре биналарының һәм милкенен саклау куркынычсызлыгы дәрәжәсен арттыру тәмин ителәчәк.

5 Ярдәмче программа Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Башкарма комитетының архив бүлегенә эшчәнлегенә стратегик максатына ирешүгә турыдан-туры юнәлдерелгән (Татарстан Республикасы Архив фонды документларын һәм башка архив

документларын гражданнар, жәмгыять, дәүләт мәнфәгатьләрендә саклауны, исәпкә алуны, комплектлауны һәм файдалануны тәмин итү).

5 Ярдәмче программаны гамәлгә ашыру түбәндәгеләргә мөмкинлек бирәчәк:

документларны саклау өчен уңай шартлар тудырырга;

документларның төп нөсхәләрен югалткан яисә зарарлаган очракта, документлы мәгълүматны саклап калу максатларында уникаль һәм аеруча кыйммәтле документларның иминият фонды төзәргә;

күрсәтелә торган дәүләт хезмәтләренең нәтижәлелеген һәм сыйфатын арттырырга, архив документларында булган мәгълүматтан файдалану мөмкинлеген киңәйтәргә.

“2021-2025 елларга Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы мәдәниятен үстерү” муниципаль программасына
1 кушымта

**“2021-2025 елларга Татарстан Республикасы Саба муниципаль районында архив эшен үстерү”
5 Ярдәмче программасының максаты, бурычлары, нәтижеләрен бәяләү индикаторлары һәм чараларын финанслау**

Төп чараларның атамасы	Башкаручылар	Төп чараларны башкару сроклары	Ахыргы нәтижеләрен бәяләү индикаторлары, үлчәү берәмлекләре	Индикатор күрсәткечләре					Финанслау чыганагын күрсәтеп, финанслау, мең сум				
				2021 ел	2022 ел	2023 ел	2024 ел	2025 ел	2021 ел	2022 ел	2023 ел	2024 ел	2025 ел
Максат: Гражданныр, жәмгыять һәм дәүләт мәнфәгатләрендә архив эше белән идарә итү													
Бурыч: Саба муниципаль районының Архив фонды документларын һәм башка архив документларын саклауны, исәпкә алуны, туплауны һәм алардан файдалануны тәмин итү													
Архив биналарында янгынга каршы, саклык, температура-дымлылык, яктылык һәм санитария-гигиена режимнарын тәмин итү;	Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Башкарма комитетының Архив бүлеге	2021-2025	Архив документларын даими саклауны тәмин итә торган норматив шартларга дәүләт архивлары биналарының туры килү дәрәжәсе, %	87,8	88,8	89,3	89,5	89,9	ЖБ	ЖБ	ЖБ	ЖБ	ЖБ
Архив документлары нигезендә гражданнырны	Татарстан Республикасы Саба муниципаль	2021-2025	Бер ел эчендә кергән мөрәжәгатъләрнең	97,7	97,9	98,1	98,3	98,5	ЖБ	ЖБ	ЖБ	ЖБ	ЖБ

Һәм оешмаларны мәғлүмати тәэмин итү һәм автоматлаштырылған архив технологияләре булдыру	районы Башкарма комитетының Архив бүлеге		гомуми күләмдә билгеләнгән срокларда архивлар тарафыннан башкарылган мөрәжәгәтләр өлеше, %											
Барлығы									821,823	821,823	821,823	821,823	821,823	
БАРЛЫҒЫ									4 109,115					

Файдаланылган кыскартулар исемлеге:
ЖБ - жирле бюджет.